

6

ΠΑΤΡΑ: ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ, ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

ΠΑΤΡΑ 2002

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: κ. Χριστοδούλου Β.

ΘΕΜΑ: Πάτρα: το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του
τουρισμού της πόλης.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: Μανίκα Παναγιώτα

ΠΑΤΡΑ 2002

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	ΣΕΛ.
Εισαγωγή	1
Κεφάλαιο Α' : Περιγραφή της Πάτρας	3
1. Γεωγραφικά – Πληθυσμιακά χαρακτηριστικά της Πάτρας	3
2. Ιστορική αναδρομή της πόλης των Πατρών	3
3. Κλιματολογικά χαρακτηριστικά της Πάτρας	6
Κεφάλαιο Β' : Τουριστικοί πόλοι έλξης της Πάτρας	8
1. Παλαιά Μνημεία	8
2. Νεώτερα Μνημεία	37
3. Σύγχρονα Αξιοθέατα	40
3.1 Καρναβάλι	40
3.2 Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας	49
Κεφάλαιο Γ' : Στοιχεία Τουριστικής Υποδομής και Προοπτικές Εξέλιξης και Ανάπτυξής τους	51
1. Τουριστικά Καταλύματα	51
2. Γραφεία Προβολής Τουρισμού, Ανταλλακτήρια Συναλ- λάγματος	60
3. Επιχειρήσεις Εστίασης – Διασκέδασης και Χώροι Ψυχαγωγίας	72
4. Μεταφορές	88
4.1 Λιμάνι – Γενικά	88
4.2 Ιστορική αναδρομή του λιμανιού της Πάτρας	90
4.3 Το λιμάνι σήμερα	92
Κεφάλαιο Δ' : Παρόν και Μέλλον του Τουρισμού της Πάτρας	93
1. Εκτίμηση της σημερινής τουριστικής κατάστασης στην Πάτρα	93

	ΣΕΛ.
1.1 Έρευνες που αφορούν στον τουρισμό της Πάτρας	96
1.2 Εκτίμηση για τον τουρισμό της πόλης από τον Βουλευτή Αχαΐας Σπ. Σπηλιωτόπουλο	98
2. Νέες μορφές τουρισμού στην Πάτρα	99
2.1 Αθλητικός Τουρισμός	99
2.2 Προτάσεις για εναλλακτικές μορφές τουρισμού από την Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης Αχαΐας	101
3. Το μέλλον του τουρισμού στην Πάτρα	103
3.1 Δημιουργία νέου λιμένα	103
3.2 Οδικά έργα	104
3.3 Πάτρα, Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2006	106
4. Ολυμπιακοί Αγώνες 2004	112
4.1 Τουριστικές επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων	112
4.1.1 Ολυμπιακή Αγορά	113
4.1.2 Η Εσωτερική Τουριστική Αγορά	114
4.1.3 Η Διεθνής Τουριστική Αγορά	114
4.1.4 Πάτρα και Ολυμπιακοί Αγώνες 2004	115
Κεφάλαιο Ε' : Επίλογος	117
1. Συμπεράσματα	117
2. Προτάσεις	118

Πάτρα μου,
Μισή ζωή μαζί σου την εζήσαμε
Στα «Ψηλά Αλώνια», στην «Παντάνουσα» καθήσαμε
Στην Άρια, στους μπαξέδες σου γλεντήσαμε
Το Τάσι σουρωμένοι, το γυρίσαμε
Κι αν θέλεις πιστεψέ το σ' αγαπήσαμε
Τους «ντόρους» τις παλιές Αποκριές σου
Τις δόξες σου θυμόμαστε
Για ένα «μπουργιέτο» για μια «αλιάδα» σου
Η τέχνη, η νοστιμάδα σου
Γλυφόμαστε, χανόμαστε, πουλιόμαστε

Α.Αναπλιώτης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Πάτρα είναι μια πόλη που μπορεί να προσφέρει στον τουρίστα όλες αυτές τις ανέσεις που αυτός αναζητεί κατά τη διάρκεια των διακοπών του. Δυστυχώς είναι λίγοι αυτοί που μπορούν και το απολαμβάνουν κι αυτό γιατί ο τουρισμός της Πάτρας είναι πολύ μικρός.

Η Πάτρα δεν είναι γνωστή όπως είναι άλλες πόλεις της Ελλάδας όπως η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, παρ' όλο που ακολουθεί αυτές τις δύο σε πληθυσμό. Ο επισκέπτης από το εξωτερικό τις περισσότερες φορές δεν γνωρίζει την πόλη μας και τι αυτή προσφέρει, τις περισσότερες φορές ούτε και οι εγχώριοι τουρίστες.

Αυτό που χαρακτηρίζει τον τουρισμό της Πάτρας είναι ότι είναι διερχόμενος. Η αλήθεια είναι ότι χιλιάδες είναι οι τουρίστες που περνάνε από την Πάτρα όλο τον χρόνο. Μόνο λίγοι από αυτούς όμως μένουν στην πόλη. Το 80% - 90% των αυτοκινήτων που εξέρχεται από το λιμάνι δεν κάνει στάση στην πόλη, αλλά φεύγει αμέσως για το προορισμό του.

Ένας λόγος λοιπόν του χαμηλού τουρισμού της Πάτρας, είναι η αδυναμία της να συγκρατήσει τους διερχόμενους τουρίστες. Οι αφίξεις των πλοίων που γίνονται σχεδόν πάντα τις πρωινές ώρες, επιτρέπουν στους τουρίστες να φύγουν αμέσως για τον προορισμό τους.

Ακόμα γίνεται προπαγάνδα από τους γείτονες Ιταλούς εις βάρος της Πάτρας. Ενημερώνουν τους επιβάτες των πλοίων τους για το άσχημο οδικό δίκτυο της πόλης και την αποφυγή του.

Η Πάτρα είναι μια πόλη με πολύ μεγάλη ιστορία, είναι γενέτειρα πολύ σημαντικών ανθρώπων των γραμμάτων , όπως του ποιητή Κωστή Παλαμά, της πολιτικής, όπως του Ανδρέα Μιχαλακόπουλου, του Δημητρίου Γούναρη, του Παναγιώτη Κανελλόπουλου και του σημερινού προέδρου της Δημοκρατίας Κωνσταντίνου Στεφανόπουλου, καλλιτεχνών, όπως του Τόνου Μαρούδα και της Πόλυς Πάνου και άλλων.

Είναι μια πόλη που της αξίζει να έχει αυξημένο τουρισμό, για το λόγο ότι έχει πάρα πολλά να δείξει στους επισκέπτες της. Είναι όμως βασική ανάγκη να γίνουν κάποιες ενέργειες ώστε να μπορέσει να επιτύχει αυτό το σκοπό: την αύξηση του τουρισμού της.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Α '

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Η Πάτρα δεν είναι μια απλή πόλη μέσα στον ελληνικό χώρο, είναι ένα κομμάτι από την ιστορία της Ελλάδας, που στάθηκε καθοριστικός παράγοντας όχι μόνο στην πολιτική διαμόρφωση του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, αλλά και στην οικονομική και κοινωνική του εξέλιξη.

1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ – ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Η Πάτρα είναι η τέταρτη πόλη της Ελλάδας, μετά την Αθήνα, τον Πειραιά και τη Θεσσαλονίκη. Είναι η σπουδαιότερη πόλη της Πελοποννήσου και πρωτεύουσα της και η σπουδαιότερη όλης της Δυτικής Ελλάδας, σε όλη την έκταση του Ιονίου. Είναι επίσης η πρωτεύουσα του νομού Αχαΐας.

2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

Ως πρώτοι κάτοικοι της Αχαΐας αναφέρονται οι Πελασγοί Αιγιαλέες, περίπου το 2000-1300π.Χ. όταν αρχίζει η μυκηναϊκή ζωή. Λίγο αργότερα, το 1440π.Χ. στην περιοχή εγκαταστάθηκαν οι Ίωνες. Φαίνεται ότι ο αποικισμός έγινε ειρηνικά και οι Ίωνες ζούσαν μαζί με τους Πελασγούς Αιγιαλείς αρμονικά. Διαίρεσαν την

χώρα σε δώδεκα περιοχές, με πόλεις ή χωριά. Κατά τον Ηρόδοτο κάποιες από αυτές ήταν η Πάτρα, οι Φαραί, οι Ρύπες, η Δύμη, η Τριπαία και ο Ωλενός. Κατά τον Πausανία Πάτρα δεν ήταν, ήταν όμως η Αρόη.

Το 1082π.Χ. ήρθαν από τη Σπάρτη οι Αχαιοί με αρχηγό τον Πατρέα. Παρά την αρχική ειρηνική συμβίωση, οι Ίωνες και οι Αχαιοί ήρθαν σε ρήξη και επικράτησαν οι Αχαιοί. Σκοτώθηκε ο αρχηγός τους Τισσαμενός, αλλά κυριάρχησαν. Έλαβε το βασιλικό σκήπτρο ο Πρευγένης και με βοηθό του τον άξιο και ατρόμητο γιο του Πατρέα, κατέκτησαν όλη την περιοχή, ενώνοντας 7 οικισμούς της περιοχής με πυρήνα την ακρόπολη της Αρόης. Όταν ήρθε ο Πατρέας και γνώρισε τη μαγεία της περιοχής καταγοητεύτηκε. Γι' αυτό και διέταξε να ανεγερθεί μια μεγαλοπρεπής πολιτεία, προς τιμήν του Πατρέως, από τον οποίο πήρε το όνομά της.

Το 800π.Χ. η Πάτρα μαζί με άλλες εννέα πόλεις της Αχαΐας, ίδρυσαν την Αχαϊκή Συμπολιτεία. Στη μεγάλη αυτή ομοσπονδιακή οργάνωση, η οποία γρήγορα απλώθηκε και έξω από τα όρια της Αχαΐας, ο ρόλος της Πάτρας, παρέμεινε ηγεμονικός. Ο χαρακτήρας της Αχαϊκής Συμπολιτείας ήταν στην αρχή καθαρά θρησκευτικός και από το 280π.Χ. έγινε και πολιτική – στρατιωτική οργάνωση με στόχο την άμυνα κατά των κοινών εχθρών.

Το 146π.Χ. η Πάτρα, όπως και όλη η Ελλάδα, υποδουλώνεται στους Ρωμαίους. Η Πάτρα έχοντας ξεφύγει από την εκδικητική μανία του Μόμμιου, ο οποίος κατέστρεψε την Κόρινθο, γνώρισε περίοδο ακμής και έτυχε ιδιαίτερης εύνοιας των Ρωμαίων Αυτοκρατόρων. Τα αυτοκρατορικά χρόνια είναι η πρώτη χρυσή εποχή της ιστορίας της πόλης.

Ο Αυτοκράτορας Αύγουστος Ανδριανός εξετίμησε ως πλεονεκτική τη θέση της για την επικοινωνία με την Ιταλία και εγκατέστησε Ρωμαίους παλαίμαχους ως αποίκους, ενώ παράλληλα διευκόλυνε την εγκατάσταση στην Πάτρα πολυάριθμων κατοίκων παρηκμασμένων αχαϊκών πολιτειών. Ήδη η πόλη έχει αρχίσει να επεκτείνεται προς τη νοτιοδυτική κατεύθυνση όπου υπήρχε και το τότε λιμάνι (στη σημερινή θέση του ναού του Αποστόλου Ανδρέα).

Με τη διάδοση του Χριστιανισμού και επί Νέρωνα ήρθε στην Πάτρα ο Απόστολος Ανδρέας, όπου και μαρτύρησε. Δίδαξε το Χριστιανισμό και ίδρυσε την πρώτη χριστιανική εκκλησία.

Όταν έφυγαν οι Ρωμαίοι, η Πάτρα και όλη η Ελλάδα, έγιναν ένα κομμάτι της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Στη Βυζαντινή περίοδο λεηλατήθηκε το 395μ.Χ. από τους Γότθους και το 551μ.Χ. δυνατός σεισμός προκαλεί τεράστιες καταστροφές.

Στα χρόνια προς το τέλος της βασιλείας του Ιουστινιανού, φαίνεται πως έγινε η οχύρωση της ακρόπολης της Πάτρας με υλικό, που χρησιμοποιήθηκε από διάφορα προγενέστερα οικοδομήματα.

Το 805μ.Χ. οι Σαρακηνοί πειρατές μαζί με τους Σλάβους πολιορκήσαν την πόλη ανεπιτυχώς. Οι Πατρινοί μπόρεσαν να αποκρούσουν την επιδρομή αυτή, χάρη στην οχυρωμένη ακρόπολη.

Το 1205μ.Χ. κατέλαβαν την πόλη Φράγκοι. Χώρισαν την Πελοπόννησο σε φέουδα και ίδρυσαν 12 βαρονίες. Η βαρονία των Πατρών δόθηκε σε κάποιον Αλαμάνο, αλλά η οικογένειά του την πώλησε στον Λατίνο Αρχιεπίσκοπο Πατρών. Έτσι από το 1266 η

Λατινική Εκκλησία έγινε κυρία της περιοχής μέχρι το 1430, οπότε ελευθερώθηκε η πόλη από τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο.

Το 1458μ.Χ. οι Τούρκοι νίκησαν τους Βυζαντινούς και η Πάτρα περιήλθε στα χέρια τους και έμεινε σκλαβωμένη σ' αυτούς 370 χρόνια. Η πόλη εξεγέρθηκε πολλές φορές εναντίον των κατακτητών. Στην επανάσταση του 1769 (Ορλωφικά), η Πάτρα παραδίνεται στις φλόγες, γεγονός που γυρίζει την οικονομία της πολύ πίσω. Στις 21 Μαρτίου 1821, στην πλατεία Αγίου Γεωργίου κηρύσσεται η έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα και στις 25 Μαρτίου ο Παλαιών Πατρών Γερμανός ευλόγησε τα ελληνικά όπλα στην Αγία Λαύρα. Η πρώτη πόλη που επαναστάτησε στο γενικό ξεσηκωμό του 1821, η Πάτρα, ελευθερώθηκε τελευταία στην Πελοπόννησο, στις 7 Οκτωβρίου 1828, όπου η πόλη παραδίνεται στο Γάλλο στρατηγό Μαιζών και ενώνεται με την ελεύθερη Ελλάδα.

3. ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Η Πάτρα κατά την αρχαιότητα λογαριαζόταν ως μια από τις υγιεινότερες πόλεις της Ελλάδας και το ήπιο κλίμα της συντελούσε στην ανάρρωση των άρρωστων και στο δυνάμωμα των αδύνατων. Η Πάτρα που βρίσκεται στους πρόποδες του Παναχαϊκού όρους, έχει όλα τα στοιχεία της ομορφιάς και της μεγάλης ποικιλίας του ελληνικού κλίματος.

Οι εποχές του χρόνου διαδέχονται η μία την άλλη ανεπαίσθητα και είναι ήπιες και ευχάριστες –ούτε πάρα πολύ ζεστές, ούτε πάρα πολύ ψυχρές. Έτσι η θερμοκρασία στην πόλη

τον μεν χειμώνα, όπως παλιά έτσι και τώρα, σπάνια κατεβαίνει κάτω από το μηδέν, το δε καλοκαίρι ανέβαινε παλιά το πολύ μέχρι τους 30 με 32° C, τα τελευταία χρόνια λίγο παραπάνω.

Η Πάτρα εξαιτίας της μεγάλης ποσότητας των βρόχινων νερών μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει μάλλον υγρό κλίμα, τούτο όμως δεν ισχύει ευτυχώς γενικά. Οι βροχές συνήθως αρχίζουν στα μέσα του Αυγούστου, αλλά αυτές τις βροχές τις ακολουθεί πολλές φορές το Σεπτέμβριο καλοκαιρία με ξηρασία και μόνο τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο παίρνει ο καιρός τον κανονικό του δρόμο.

Το χιόνι σπάνια διατηρείται στην πατραϊκή πεδιάδα, αλλά και τότε για λίγες ώρες, προς παροδική ευχαρίστηση των κατοίκων. Από τους ανέμους επικρατέστεροι είναι στην Πάτρα οι βόρειοι και βορειοανατολικοί και οι νότιοι και νοτιοδυτικοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΛΟΙ ΕΛΞΗΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

1. ΠΑΛΙΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

1.1 Το Κάστρο

Το κάστρο της Πάτρας ανήκει στην κατηγορία των μεγαλόκαστρων και φημισμένων κάστρων. Χτισμένο σε κατοικημένο χώρο, 800μ. περίπου από την ακτή, πάνω σε ευκολοπλησίαστο λόφο του Παναχαϊκού, στο λόφο της αρχαίας ακρόπολης της Αρόης, είχε την τύχη να μην λησμονηθεί από τους ανθρώπους, να μην ρημάξει στη μοναξιά, να μη γνωρίσει τη μεγάλη φθορά του χρόνου. Διατηρήθηκε και διατηρείται σε καλή σχετικά κατάσταση, με τα τειχιά του τα πανύψηλα και στέρεα, με τους πύργους και τους προμαχώνες του, πάνω στους οποίους είναι γραμμένο ένα μεγάλο κεφάλαιο απ' τη ζωή και την περιπέτεια της Πάτρας και του Μοριά ολόκληρου.

Χτίστηκε το 551μ.Χ. από το βυζαντινό αυτοκράτορα Ιουστινιανό. Προς το ανατολικό μέρος του φρουρίου, όπου υπάρχει κροκαλοπαγής λαξευμένος βράχος, υπήρχε ο ναός της Λαφρίας Αρτέμιδος. Ο ναός της Παναχαϊδος Αθηνάς βρισκόταν πιο χαμηλά και δυτικά, εκεί όπου βρισκόταν και το μνήμα του Ευρυπύλου. Εκεί ήταν κατά την αρχαιότητα ο ναός του Ολυμπίου

Διός και του Απόλλωνα, της Άρτεμης, ο τάφος του Πατρέα καθώς και αρχαίο θέατρο.

Τα αρχαία χρόνια υπήρχαν εκεί και χρυσελεφάντινα αγάλματα των παραπάνω θεών. Στο νότιο τείχος βρίσκεται το άγαλμα της Πατρινέλλας, το οποίο ίσως να αποτελείται από υπολείμματα των ναών. Επίσης υπάρχει υδρορροή σχήματος κεφαλής λεόντος, προτομή γυναίκας, επιγραφές, ανάγλυφα κ.α.

Το κάστρο έχει επίσης κτισθεί και με κίονες από αρχαίους ναούς, από σπονδύλους και από αετώματα. Κοντά στο φρούριο κατά την αρχαιότητα ήταν και η αγορά της πόλης.

Ο επισκέπτης στο χώρο του κάστρου μπορεί να πάρει μια ολοκληρωμένη εικόνα της Πάτρας και του λιμανιού της και να απολαύσει την απεριγράπτη φυσική ομορφιά του τοπίου. Θέαμα απεριγράπτης φυσικής γοητείας, το ηλιοβασίλεμα από το κάστρο.

Ένα μέρος του εσωτερικού κάστρου είναι διαμορφωμένο σε υπαίθριο θέατρο, χωρητικότητας 600 ατόμων περίπου και φιλοξενεί πολιτιστικές εκδηλώσεις κατά την περίοδο του καλοκαιριού.

1.2 Το Αρχαίο Ωδείο

Ο Πausanias στα «Αχαιικά» του μας αναφέρει ότι είναι το πιο αξιόλογο απ' όλα τα ωδεία της Ελλάδας, εκτός του Ωδείου του Ηρώδη του Αττικού στην Αθήνα, το οποίο χτίστηκε αργότερα με διαστάσεις και χωρητικότητα διπλάσιες του προγενέστερου Πατρινού. Η χωρητικότητα του Πατρινού Ωδείου έφθανε τις 2.300 θέσεις θεατών, αποκαλύφθηκε όμως με κατεστραμμένο το πάνω μέρος του κοίλου, το οποίο ήταν και το ευρυχωρότερο τμήμα του. Το Ωδείο της Πάτρας ονομάζεται και Ρωμαϊκό Ωδείο, γιατί κτίστηκε στα ρωμαϊκά χρόνια κάπου ανάμεσα στο 100μ.Χ. και το 150μ.Χ.

Το πιο πιθανό είναι ότι το Ωδείο κτίστηκε από την πόλη χωρίς αυτοκρατορικούς πόρους, γι' αυτό και στην κορυφή του οι Πατρινοί είχαν τοποθετήσει με υπερηφάνεια αξιόλογο άγαλμα του Απόλλωνα.

Αποκαλύφθηκε συμπτωματικά το 1889, σε εργασίες εκσκαφής του λόφου για επιχωμάτωση του λιμανιού. Ήρθαν στο φως ρωμαϊκά νομίσματα, μνήματα κοινά με ανθρώπινα οστά και σκεύη οικιακά. Σώθηκε σε καλή κατάσταση, ιδίως το κοίλο του με τις χτιστές σειρές των εδωλίων έως το διάζωμα. Αποκαλύφθηκε επιμαρμαρωμένο, αλλά αμέσως κατεκλάπη επειδή παρέμεινε αφύλακτο. Ζαχαροπλάστες πήραν λεία μάρμαρα για τα εργαστήριά

τους, άλλοι μαρμάρινες κεφαλές λεόντων από τα άκρα των εδωλίων, μερικοί εξήγαγαν μάρμαρα και εκτός της πόλης.

Έχει διασωθεί ο τοίχος που βάσταζε την οροφή, οι τοίχοι της σκηνής, οι πάροδοι με μωσαϊκά και τα εδώλια.

Το Ωδείο είναι ένα αξιόλογο μνημείο, κόσμημα των Πατρών, κατασκευασμένο από μάρμαρο λευκό και πρασινωπό της Καρύστου. Είναι μοναδικό στο είδος του, εύχρηστο, με καλή ακουστική και δεν χρησιμοποιούνται μικρόφωνα. Η διαμόρφωση του γύρω χώρου είναι διευθετημένη και τονίζει το μνημείο. Οι ρωμαϊκοί τάφοι και τα άλλα αρχαιολογικά ευρήματα που έχουν τοποθετηθεί πλησίον του Ωδείου τονίζουν περισσότερο την εποχή του.

Στο Αρχαίο Ωδείο δίνονται την περίοδο του καλοκαιριού παραστάσεις αρχαίου δράματος, εμφανίζονται αξιόλογα ελληνικά και ξένα καλλιτεχνικά συγκροτήματα (μουσικά, χορευτικά) τα οποία παρακολουθούν χιλιάδες Έλληνες και ξένοι.

1.3 Το Δημοτικό Θέατρο «Απόλλων»

Το Δημοτικό Θέατρο «Απόλλων», αυτή η σμικρογραφία της «Σκάλας του Μιλάνου», είναι το αρχαιότερο από τα σωζόμενα κλειστά θέατρα των νεώτερων χρόνων και ένα από τα πρώτα θέατρα όπερας στην Ευρώπη. Κτίστηκε το 1872 επί δημάρχου Πατρών Γεωργίου Ρούφου από τον αρχιτέκτονα Τσίλλερ.

Το θέατρο έχει τρεις σειρές θεωρείων ντυμένες με βελούδο, γαλαρία, υπερών και πλατεία. Εκτός από τις θεατρικές παραστάσεις του τοπικού ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ., και από άλλα θεατρικά σχήματα που έρχονται απ' όλη την Ελλάδα, οργανώνονται κατά διαστήματα από φορείς της πόλης διάφορες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Στην περίοδο του καρναβαλιού δίνονται χοροί μεταμφιεσμένων, τα γνωστά «Μπουρμπούλια».

1.4 Το Αρχαιολογικό Μουσείο

Είναι ένα από τα σημαντικά αρχαιολογικά μουσεία της χώρας. Λειτουργεί από το 1936. Στο μουσείο υπάρχουν λίγα ευρήματα προϊστορικής εποχής, αλλά πολλά ευρήματα υστερομυκηναϊκά προερχόμενα από το Λεόντιο, τη Χαλανδρίτσα, τον Καταρράκτη. Αξιόλογη είναι η συλλογή μυκηναϊκών όπλων και σκευών.

Η αρχαϊκή εποχή αντιπροσωπεύεται από μια γυναικεία κεφαλή, η κλασική εποχή από σχετικά πλούσια σειρά αντιγράφων και αρκετών πρωτοτύπων έργων. Υπάρχουν πολλά αντίγραφα έργων του Πραξιτέλη, όπως ο περίφημος Ερμής. Υπάρχουν έργα της ελληνιστικής εποχής, καθώς και της ρωμαϊκής.

Από τα πιο σημαντικά αξιοθέατα είναι το αντίγραφο της χρυσελεφάντινης Αθηνάς του Φειδία, της οποίας η ασπίδα έχει ανάγλυφη παράσταση Αμαζονομαχίας, όπως και το πρωτότυπο. Υπάρχει μεγάλη συλλογή αγγείων διάφορων χρόνων καθώς και κάποιες επιγραφές. Εκεί βρίσκεται και ένα ρωμαϊκό ψηφιδωτό, που βρέθηκε στα Ψηλά Αλώνια το 1896. Σ' αυτό παριστάνονται διάφοροι αγώνες και μια χορωδία και είναι του 100π.Χ.

1.5 Το Μουσείο Τύπου

Ιδρύθηκε από την Ένωση Συντακτών Εφημερίδων και στεγάζεται στο κτίριο της Ένωσης Συντακτών και λειτουργεί από το 1952. Σ' αυτό φυλάγονται ελληνικές εφημερίδες και ελληνικά

περιοδικά, απ' την εποχή της Τουρκοκρατίας μέχρι σήμερα. Φυλάγονται επίσης και διάφορα έγγραφα.

Κυριότερο απ' όλα τα εκθέματα του μουσείου είναι το επίσημο έγγραφο που έστειλε η Γ' Εθνική Συνέλευση των Ελλήνων στον πρώτο πρωθυπουργό της Ελλάδας Ιωάννη Καποδίστρια (1827). Το έγγραφο αυτό έχει υπογραφές όλων των αγωνιστών. Επίσης υπάρχει και το εξώφυλλο της πρώτης γραμματικής που τυπώθηκε στην Πάτρα.

1.6 Το Ιστορικό – Εθνολογικό Μουσείο

Στεγάζεται στο Μέγαρο Λόγου και Τέχνης στην πλατεία Γεωργίου Α' και λειτουργεί από το 1973. Σ' αυτό φυλάγονται πίνακες και στολές στρατηγών των Βαλκανικών πολέμων 1912 – 1913. Απ' την επανάσταση του 1821 υπάρχουν στο μουσείο φωτογραφίες και πίνακες ηρώων, σημαίες οπλαρχηγών, όπλα,

αντίγραφα εγγράφων κλπ. Σπουδαίος είναι ο ανάγλυφος πίνακας της ορκωμοσίας στην Αγ. Λαύρα.

1.7 Το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης

Λειτουργεί από το 1977. Τα εκθέματα είναι ποικίλα και διαφόρων προελεύσεων. Κυριότερα εκθέματά του είναι τα αγροτικά εργαλεία και τα οικιακά σκεύη.

1.8 Το Ζωολογικό Μουσείο Πανεπιστημίου Ρίου

Ιδρύθηκε το 1973 και στεγάζεται στο Πανεπιστήμιο. Σκοπός του είναι:

- Η αναζήτηση, συλλογή και συστηματική μελέτη του ζωολογικού πλούτου της χώρας.
- Η χρησιμοποίηση της συλλογής για διδακτικούς σκοπούς.
- Η εξυπηρέτηση των εκπαιδευτικών κλάδων που συνδέονται με τα αντικείμενα του μουσείου και

- Η κάλυψη των αντίστοιχων εδρών της φυσικομαθηματικής σχολής.

Σήμερα το μουσείο φιλοξενεί περί τα 450 είδη με σύνολο εκθεμάτων 3.000 περίπου. Τα είδη αυτά είναι ταριχευμένα πτηνά (ωδικά, αρπακτικά κ.α.), θηλαστικά (μικρά και μεγάλα), ερπετά, θαλασσινά (ψάρια, οστρακώδη). Από τα παραπάνω είδη εκθεμάτων το 98% είναι ελληνικής πανίδας και τα υπόλοιπα ξένης.

1.9 Το Βοτανικό Μουσείο Πανεπιστημίου Ρίου

Στεγάζεται στο ίδιο κτίριο με το ζωολογικό μουσείο. Περιλαμβάνει συλλογές από 90.000 περίπου δείγματα αποξηραμένων φυτών της ελληνικής και ευρωπαϊκής χλωρίδας. Όλα αυτά τα αποξηραμένα δείγματα, τα οποία δεν εκτίθενται, είναι αποκλειστικά για επιστημονική χρήση. Το βοτανικό μουσείο ιδρύθηκε μαζί με το ζωολογικό και ο σκοπός του είναι ίδιος με το σκοπό του ζωολογικού. Μελλοντικά το μουσείο θα συμπληρωθεί και με διάφορα βοτανικά εκθέματα τα οποία θα μπορεί να επισκέπτεται το κοινό.

1.10 Η Πλατεία Βασιλέως Γεωργίου Α΄

Βρίσκεται στο κέντρο της Πάτρας και πήρε το όνομά της από το βασιλιά Γεώργιο Α΄. Στην πλατεία υπάρχουν δυο συγκροτήματα σιντριβανιών, τα οποία παριστάνουν λέοντες να εκτοξεύουν νερό, ενώ στο πάνω μέρος υπάρχουν συνθέσεις του θεού Πάνα στο ένα και Παρθένου στο άλλο.

Είναι η πλατεία των πολιτικών και άλλων συγκεντρώσεων και ο χώρος διεξαγωγής των περισσότερων καρναβαλικών εκδηλώσεων. Είναι η πλατεία στην οποία στις γιορτές των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς στήνεται η φάτνη.

1.11 Η Πλατεία Όλγας – Εθνικής Αντίστασης

Βρίσκεται στον κεντρικό τομέα της πόλης. Εγκαινιάστηκε από την βασίλισσα Όλγα, γυναίκα του βασιλιά Γεωργίου Α'. Οι παλαιοί Πατρινοί την έλεγαν χαρακτηριστικά «το περιβόλι της βασίλισσας». Στην πλατεία αυτή υπάρχει και το Μνημείο των Πεσόντων.

1.12 Η Πλατεία Υψηλών Αλωνίων

Κάποτε στη θέση αυτή ήταν αλώνια λιασίματος της σταφίδας. Από τ' αλώνια αυτά κι επειδή το μέρος ήταν ψηλό ονομάστηκε η πλατεία έτσι.

Στο νοτιοδυτικό τμήμα της βρίσκεται η προτομή του εθνικού ποιητή Κωστή Παλαμά. Στο κέντρο της πλατείας δεσπόζει ο ανδριάντας του Εθνεγέρτου Παλαιών Πατρών Γερμανού με υψωμένο το λάβαρο της Ελευθερίας στο χέρι.

1.13 Η Πλατεία 25ης Μαρτίου – Αγίου Γεωργίου

Το όνομά της το πήρε από την 25η Μαρτίου 1821. Στην πλατεία αυτή ο Παλαιών Πατρών Γερμανός όρκισε τους οπλαρχηγούς της Πάτρας για να αρχίσουν τον αγώνα της απελευθέρωσης. Παλιότερα λεγόταν Αγίου Γεωργίου, γιατί εκεί κοντά υπήρχε ναός του Αγίου Γεωργίου.

1.14 Η Πλατεία Τριών Συμμάχων

Είναι κοντά στο λιμάνι και πήρε το όνομά της απ' τις τρεις μεγάλες δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία), που βοήθησαν την Ελλάδα στον αγώνα του 1821. Την πλατεία κοσμεί το περίφημο άνθινο ρολόι, που πριν από λίγα χρόνια είχε αφαιρεθεί από αυτήν, προκειμένου να φτιαχτεί από την αρχή η πλατεία και που μέσα στον Φεβρουάριο του 2002 επαναποθετήθηκε εκεί.

1.15 Η Εκκλησία του Άγιου Ανδρέα

Υπάρχουν δύο ναοί του Άγιου Ανδρέα. Ο νέος ιερός ναός και ο παλαιός. Το 1836 – 1843 χτίστηκε ο παλαιός, ο οποίος για το χρονικό διάστημα μεταξύ 1845 – 1856 ήταν μητροπολιτικός. Είναι χτισμένος σε βασιλικό ρυθμό. Δίπλα από το ναό υπάρχει υπόγεια στοά με νερό προς ίαση νοσημάτων και ασθενειών. Η υπόγεια αυτή στοά είναι η φυλακή όπου έμενε ο Άγιος Ανδρέας.

Ο νέος ιερός ναός του Άγιου Ανδρέα είναι ένα από τα πιο ενδιαφέροντα αξιοθέατα της Πάτρας. Πρόκειται για μια από τις επιβλητικότερες εκκλησίες όλης της Ελλάδας, χτισμένη στο σημείο όπου μαρτύρησε ο Άγιος.

Ο νέος ιερός ναός θεμελιώθηκε την 1η Ιουλίου 1908 από το βασιλιά Γεώργιο Α΄. Οι εργασίες του ναού λόγω των πολέμων το 1912-13, της Μικρασιατικής καταστροφής, του πολέμου του 1940 και της εχθρικής κατοχής δεν προχώρησαν όπως έπρεπε, γι' αυτό καθυστέρησε πολύ η κατασκευή του. Μετά το 1950 οι εργασίες

προχώρησαν εντατικά. Ο ναός εγκαινιάστηκε από το μητροπολίτη Νικόδημο στις 26 Ιουνίου 1974.

Είναι βυζαντινού ρυθμού. Έχει χωρητικότητα 8.000 άτομα και ο κεντρικός τρούλος έχει ύψος 43 μέτρα από το δάπεδο. Ο τρούλος αυτός περιστοιχίζεται από δώδεκα άλλους χαμηλότερους τρούλους (κωδωνοστάσια, συμβολίζοντας τον Ιησού με τους δώδεκα μαθητές Του). Στον ιερό ναό υπάρχουν βυζαντινές εικόνες, η κάρα του Αγίου Ανδρέα καθώς και το τμήμα του σταυρού που μαρτύρησε ο Άγιος.

Ο ναός του Αγίου Ανδρέα είναι η μεγαλύτερη εκκλησία των Βαλκανίων και θεωρείται μια από τις μεγαλύτερες του κόσμου. Λαμπρή λιτανεία γίνεται κατά την ημέρα που γιορτάζει ο πολιούχος της πόλης, στις 30 Νοεμβρίου.

1.16 Η Εκκλησία του Παντοκράτορα

Η εκκλησία του Παντοκράτορα είναι βυζαντινού ρυθμού και μοιάζει με την Αγιά Σοφιά. Είναι κτισμένη εκεί όπου κατά την αρχαιότητα βρισκόταν ο ναός του Ολυμπίου Διός στο κέντρο της

αγοράς. Είναι ο μεγαλοπρεπέστερος ναός των Πατρών μετά τον ναό του Πρωτόκλητου.

Πρόκειται για μια ωραιότατη εκκλησία που βρίσκεται σε μια από τις παλιές παραδοσιακές γειτονιές της Πάτρας. Έχει επισκευασθεί επανειλημμένα. Την περίοδο της Τουρκοκρατίας ήταν τζαμί, ενώ ο Μοροζίνι τη μετέτρεψε σε εκκλησία του Αγίου Μάρκου (1687). Στο ναό φυλάγονται ιερά λείψανα του Αγίου Ελευθερίου.

1.17 Η Μονή Γηροκομείου

Η Μονή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στον γραφικό λόφο του Γηροκομείου, έχει συνδεθεί με την ιστορία της πόλης και αποτελεί μια από τις παλαιότερες της Πελοποννήσου. Είναι κτισμένη πάνω σ' ένα μικρό λόφο, μέσα σ' άφθονο πράσινο και έχει θέα όλη την Πάτρα και την γύρω περιοχή.

Η Μονή αυτή πρέπει να ιδρύθηκε πολύ νωρίτερα από το 1200μ.Χ., δηλαδή περίπου στα μέσα του 10 – 11^{ου} αιώνα. Το 1204μ.Χ. η Μονή καταλήφθηκε από τους Φράγκους. Το 1806 έπεσε από σεισμό και το 1837 ξανακτίστηκε όπως σώζεται και σήμερα. Διασώθηκαν πολλά αρχαία μέλη και υλικά του ναού, άλλα φυλάχτηκαν και άλλα χρησιμοποιήθηκαν σαν οικοδομικό υλικό για τον μετέπειτα ναό. Στο ναό φυλάσσεται ο πάνσεπτος θησαυρός της μονής, η θαυματουργός εικόνα της Παναγίας της Γηροκομήτισσας.

Ο ναός είναι μικρός, είναι βασιλικού ρυθμού και έχει 11 κελιά για τους μοναχούς.

Η Μονή πανηγυρίζει και τιμά δύο φορές το χρόνο την εορτή της Θεοτόκου, δηλαδή στις 15 Αυγούστου και την Τρίτη της Διακαινησίμου Εβδομάδας.

1.18 Η Μονή Ομπλού

Κοντά στην Πάτρα βρίσκεται η Μονή Ομπλού αφιερωμένη στη Θεοτόκο. Πήρε το όνομά της από την αρβανίτικη λέξη OBIL που σημαίνει όμορφος.

Δέχτηκε επανειλημμένα επισκευές και ανακαινίσεις εξαιτίας των καταστροφών που υπέστη. Ιδρύθηκε επί εποχής Παλαιολόγων και έπαιξε μεγάλο ρόλο σε όλη την ιστορική πορεία του Έθνους.

Ο σωζόμενος ναός ανάγεται στον 14^ο αιώνα. Κατά την επανάσταση του 1821 ήταν το κέντρο των οπλαρχηγών και των πρόκριτων της Αχαιίας.

Την 21^η Μαρτίου 1821 συγκεντρώθηκαν στην Μονή του Ομπλού οι Πρόκριτοι μεταξύ των οποίων και ο Παλαιών Πατρών Γερμανός και αποφάσισαν την εξέγερση των σκλάβων αδελφών. Γι' αυτό και δέχθηκε την μανία των κατακτητών, πυρπολήθηκε και καταστράφηκε. Επίσης την περίοδο της Κατοχής καταστράφηκε από τους Γερμανούς.

Η Μονή γιορτάζει στις 21 Νοεμβρίου εορτή των Εισοδίων της Θεοτόκου.

1.19 Η Αγγλικανική εκκλησία Άγιος Ανδρέας

Η Αγγλικανική εκκλησία της πόλης των Πατρών θεμελιώθηκε το 1872 και κτίστηκε το 1878 σε οικόπεδο που παραχώρησε η ελληνική κυβέρνηση στην κοινότητα των Άγγλων της Πάτρας.

Η εγκατάσταση Άγγλων εμπόρων κυρίως στην Πάτρα, χρονολογείται ήδη από τα χρόνια της Φραγκοκρατίας. Με την απελευθέρωση ευνοείται ακόμη περισσότερο η εγκατάσταση των Άγγλων εμπόρων στην περιοχή και το αγγλικό προξενείο αναπτύσσει έντονη δραστηριότητα. Τις ανάγκες αυτής της παροικίας έρχεται να καλύψει η ίδρυση αυτού του ναού.

Ο Αγγλικανικός ναός του Άγιου Ανδρέα είναι κτισμένος από ξένο αρχιτέκτονα, σε γοθτικό ρυθμό, χαρακτηρίζεται όμως από μια απλή λιτή μορφολογία.

Η Πάτρα της εποχής κατά την οποία κτίστηκε αυτή η εκκλησία έχει μια κοσμοπολίτικη διεθνή κοινωνική σύνθεση, που γνωρίζει στα τέλη του αιώνα την περίφημη άνθηση της Belle Epoque. Αυτή τη γοητευτική περίοδο της πόλης θυμίζει η Αγγλικανική εκκλησία.

1.20 Το Παλαιομονάστηρο

Μονή Αγίου Νικολάου. Βρίσκεται σε γραφική τοποθεσία, κοντά στο χωριό Μπάλα, με δύσκολη όμως πρόσβαση. Για να φτάσει στο χωριό Μπάλα ο επισκέπτης θα πρέπει να πάρει τον δρόμο προς την Ανθούπολη. Το χωριό βρίσκεται απέναντι από το Καστρίτσι.

1.21 Ο ναός Αγίου Κωνσταντίνου

Στους πρόποδες του λόφου του Ομπλού κοντά στο χωριό Σαραβάλι υπάρχει παλαιό Μετόχι της Μονής αφιερωμένο στον Άγιο Κωνσταντίνο. Λέγεται ότι στη Μονή έμεινε ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος (1425μ.Χ.).

Κάθε χρόνο στη γιορτή του αγίου (21 Μαΐου) γίνεται ξεχωριστό πανηγύρι. Εδώ γιορτάζει ο αρχαιότερος ελληνικός σύλλογος των κτιστών, μαραγκών κ.λ.π. που υπάρχει από το 1821. Κοντά στον ναό βρίσκεται το πευκόφυτο Κεφαλόβρυσο.

1.22 Επάνω πόλη

Θα μπορούσαν να αναφερθούν πολλά για την Παλιά Πάτρα. Για τον ρυθμό της, την αρχιτεκτονική της, την ομορφιά της, την γραφικότητά της και την ιστορία της. Αξίζει μια βόλτα στις οδούς Μπουκαούρη, Λόντου και Αγίου Δημητρίου. Μια επίσκεψη στα χαμάμ, στα Ταμπάχανα, στο Τάσι, στα Εβραιομνήματα, είναι μια μοναδική ευκαιρία στον επισκέπτη να ζήσει και να γνωρίσει την Πάτρα.

1.23 Η Δημοτική Βιβλιοθήκη

Στο κέντρο της Πάτρας βρίσκεται το κτίριο στο οποίο στεγάζεται η Δημοτική Βιβλιοθήκη, μία από τις μεγαλύτερες της χώρας. Ιδρύθηκε το 1908. Η βιβλιοθήκη διαθέτει μεγάλο αριθμό βιβλίων, περιοδικών, αρχείο πατρικών εφημερίδων, αρχεία

διαφόρων συμπολιτών, ιστορικά έγγραφα κ.α. Επίσης σε ειδικό τμήμα της βιβλιοθήκης φυλάσσονται βιβλία σπάνια και ανεκτίμητης αξίας, έκδοσης 1572 και μετά.

1.24 Η Αχαΐα Κλάους

Λίγα χιλιόμετρα έξω, προς τα ανατολικά της Πάτρας, σε μια ειδυλλιακή περιοχή μεταξύ αμπελώνων και εσπεριδοειδών, υψώνονται οι πύργοι της Πανελλήνια γνωστής οινοποιητικής εταιρείας Achaia Clauss, η οποία ιδρύθηκε το 1861 από τον Γερμανό Γουστάβο Κλάους.

Ο Gustav Clauss ήρθε στην Πάτρα το 1854 με σκοπό να εργαστεί σε μια γερμανική εταιρεία εξαγωγής σταφίδας. Εκεί δούλεψε λίγο, γιατί η αγορά ενός μικρού αμπελιού στους λόφους του Παναχαϊκού είναι η αρχή μιας νέας σελίδας στη ζωή του.

Με τον καιρό ο δραστήριος αυτός Βαυαρός βλέποντας πόσο υπέροχο κρασί έβγαζαν τα σταφύλια του αμπελιού του, αγόρασε κι άλλα γύρω από το δικό του.

Η Πάτρα φημίζεται για το καλό κρασί της από την αρχαία Ελλάδα (Παυσανίας, Αχαϊκά). Η παραγωγή καλού κρασιού

συνεχίστηκε στους Ρωμαϊκούς και Βυζαντινούς χρόνους και εξακολουθεί μέχρι και σήμερα.

Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τη νευραλγική θέση του λιμανιού της πόλης, οδήγησαν τον Gustav Clauss να στήσει το οινοποιείο του στον ομώνυμο σήμερα λόφο, δημιουργώντας μια μικρή κοινότητα. Έτσι το 1861 ιδρύει την Achaia Clauss.

Τα εξαιρετικής ποιότητας κρασιά της εταιρείας βραβεύονται στις μεγαλύτερες διεθνείς εκθέσεις. Κάθε χρόνο κερδίζει δεκάδες χρυσά βραβεία και διεθνείς διακρίσεις.

Αξιοθέατο θαυμάσιο, που πρέπει να επισκεφθεί ο επισκέπτης της Πάτρας. Οι πύργοι, οι κτιριακές εγκαταστάσεις, η τεράστια αυλή με την προτομή του Κλάους, το εμφιαλωτήριο, οι αποθήκες με τις τεράστιες δεξαμενές και τα μεγάλα δρύινα σκαλιστά βαρέλια με κρασί παλαιών σοδειών, το μπαρ, τα ράφια με τα ποτά που παράγει η εταιρεία, αλλά και το δωμάτιο με τα διπλώματα, μετάλλια και βραβεία της εταιρείας σε συνδυασμό με το μαγευτικό τοπίο με την εξαιρετική θέα, θα τον αποζημιώσουν.

1.25 Το Χαμάμ

Τα χαμάμ που πρωτοεμφανίστηκαν στη Συρία στις αρχές του 8^{ου} αιώνα, ήταν οι ρωμαϊκές θέρμες σε απλούστερη μορφή και προσαρμοσμένες στη μουσουλμανική ζωή. Το χαμάμ της Πάτρας είναι το μοναδικό που λειτουργεί σήμερα στην Ελλάδα και με ένα όμοιο του στο Παρίσι είναι τα μοναδικά που απέμειναν στην Ευρώπη.

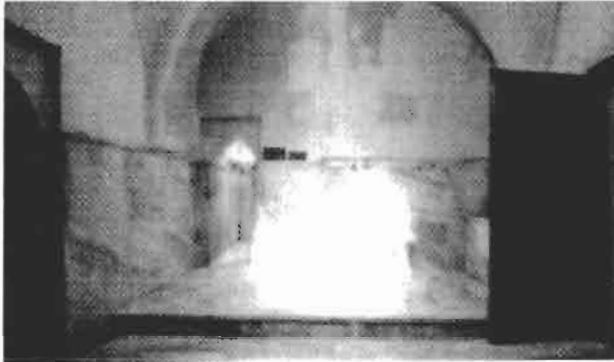
Το κτίριο ήταν άγνωστο μέχρι πριν αρκετό καιρό στην Αρχαιολογική υπηρεσία, καθ' όσον εξωτερικά δεν φαίνεται η παλαιά κατασκευή του. Στην κύρια πρόσοψή του καλύπτεται από νεώτερο κτίσμα των αρχών του αιώνα (γύρω στο 1925), γιατί τμήμα του αρχικού κτιρίου κατεδαφίστηκε κατά την διάνοιξη της οδού Μπουκαούρη και στη θέση του κτίστηκε το σημερινό ισόγειο κεραμοσκεπαστο οικοδόμημα που είναι εσωτερικά διαμορφωμένο σε καμπίνες και αποδυτήρια.

Πίσω από το νεώτερο αυτό κτίσμα σώζονται οι κυρίως αίθουσες του χαμάμ, συνεχόμενοι τετράγωνοι χώροι στεγασμένοι με σφαιρικούς θόλους μέσω χαμηλών σφαιρικών τριγωνικών λοφίων. Το επάνω τμήμα των θόλων παρουσιάζεται διάτρητο για τον φωτισμό και αερισμό. Η επικοινωνία των χώρων γίνεται με ιδιαίτερα χαμηλές τοξωτές πόρτες. Ο πρώτος χώρος είναι ευρύτερος, οι δυο ακραίοι είναι οι κύριοι χώροι λούσης, ο αριστερός με την υψηλότερη θερμοκρασία στον οποίο υπάρχουν 3 αγωγοί θερμού νερού και ο δεξιός χλιαρός με αγωγό. Πίσω από τις

αίθουσες αυτές υπάρχει η δεξαμενή, ο φούρνος και η είσοδος στα υπόκαυστα.

Το χαμάμ είναι το μόνο μνημείο Τουρκοκρατίας.

1.26 Το υδροηλεκτρικό εργοστάσιο Γλαύκος

Το υδροηλεκτρικό εργοστάσιο Γλαύκος, πρώτο της Ελλάδας εγκαινιάστηκε στις 10 Ιουλίου 1927. Από το 1967 ο Γλαύκος ανήκει στη ΔΕΗ, η οποία το μετέτρεψε σε μουσείο για το ιστορικό του φόντο. Το τοπίο με την μικρή κοιλάδα είναι θαυμάσιο. Ο θόρυβος των νερών που κυλούν, τα πολλά και διάφορα δέντρα, οι καταπράσινοι θάμνοι, το κάνουν να μοιάζει εξωτικό. Και μόνο αυτή η όμορφη φύση θα αποζημιώσει με το παραπάνω τον επισκέπτη, ο οποίος μπορεί να δει τα έργα και να φάει στα πολύ όμορφα ταβερνάκια που υπάρχουν εκεί γύρω.

1.27 Το παλιό Δημοτικό Νοσοκομείο

Άρχισε να λειτουργεί το 1872, με την επωνυμία «Δημοτικό Νοσοκομείο Πατρών ο Άγιος Ανδρέας». Το 1973 το νοσοκομείο μεταφέρθηκε και το κτίριο παραχωρήθηκε στον Δήμο, στις αίθουσες του οποίου γίνονται κατά καιρούς διάφορες εκδηλώσεις.

1.28 Το σπίτι του Παλαμά

Στο σπίτι, το οποίο βρίσκεται στην οδό Κορίνθου, γεννήθηκε ο εθνικός μας ποιητής Κωστής Παλαμάς το 1859 καθώς και η Ιταλίδα δημοσιογράφος και πεζογράφος Ματθίλδη Σεράο το 1856.

1.29 Μαρίνα

Βρίσκεται 2 – 3 χλμ. ανατολικότερα από το λιμάνι, πλάι στη θάλασσα. Ο επισκέπτης μπορεί να κάνει ένα ξέγνοιαστο περίπατο ανάμεσα στις εκατοντάδες βάρκες και τις όμορφες καφετέριες με

θέα στη θάλασσα. Λίγο πιο πέρα στο τέλος του παραλιακού δρόμου βρίσκεται και η πλαζ με το camping του ΕΟΤ.

1.30 Οι σταφιδαποθήκες Μπάρυ

Είναι ένας χώρος ο οποίος έχει αξιοποιηθεί από το Δήμο και χρησιμοποιείται για εκθέσεις φωτογραφίας, των καρναβαλικών στολών κατά την περίοδο της προετοιμασίας του καρναβαλιού. Ο χώρος αυτός παλιότερα χρησιμοποιείτο για την αποθήκευση της σταφίδας και ο χαρακτηρισμός αυτός έχει μείνει μέχρι σήμερα.

1.31 Το Δασύλλιο

Είναι η “βεράντα” του Πατραϊκού Κόλπου και οι “πνεύμονες” της Πάτρας. Η πευκοφύτευση του έγινε το Μάρτιο του 1916. Στην κορυφή του λόφου υπάρχει ο Ραδιοφωνικός Σταθμός της ΕΡΤ και στην πλευρά προς τη θάλασσα είναι το τουριστικό περίπτερο. Προσφέρει άριστη θέα και περπατείται ευχάριστα, χάρη στους ωραίους δρόμους που το διασχίζουν και στον ίσκιο και τη δροσιά ψηλών πεύκων.

1.32 Το Ρωμαϊκό Υδραγωγείο (Καμάρες)

Κοντά στο κάστρο, στα ριζά του λόφου του Δασυλλίου, βρίσκονται αξιόλογα τμήματα του Ρωμαϊκού Υδραγωγείου. Το υδραγωγείο αυτό, που ήταν και το πρώτο συστηματικό υδραγωγείο της Πάτρας, είναι έργο ρωμαϊκό. Το υδραγωγείο,

γνωστό με το όνομα Καμάρες, όνομα που πήρε από τις καμάρες των τόξων του, ήταν όμοιο με το υδραγωγείο της Μυτιλήνης. Τα νερά του τα έπαιρνε από το χωριό Ρωμανού, όπου σώζονται κάποια τμήματα του λιθόκτιστου αγωγού.

1.33 Το Ρωμαϊκό Μουσολείο

Βρίσκεται στο υπόγειο μιας οικοδομής. Πρόκειται για ένα όμορφο οικοδόμημα με ταφικό θάλαμο στον υπόγειο χώρο. Είναι κατασκευής ρωμαϊκής, του 1^{ου} αιώνα μ.Χ. και ανήκει στο ΒΑ νεκροταφείο της Ρωμαϊκής Πάτρας.

1.34 Το Ρωμαϊκό Αμφιθέατρο ή Στάδιο

Πρόκειται για ερείπια αμφιθεάτρου ή σταδίου της αυτοκρατορικής εποχής, μάλλον του 1^{ου} αιώνα μ.Χ. Το αμφιθέατρο ή στάδιο έχει εντοπιστεί σε 7, μέχρι σήμερα, οικόπεδα. Ίσως φιλοξένησε την εποχή των Ρωμαίων αγώνες μονομάχων.

1.35 Η γέφυρα του Μείλιχου(γέφυρα Πausανία)

Στην παλιά κοίτη του ποταμού Μείλιχου, υπάρχει περιφραγμένος αρχαιολογικός χώρος. Στο χώρο αυτό βρίσκεται ρωμαϊκή γέφυρα 2 καμαρών, με βάση από μεγάλες πελεκητές πέτρες και τούβλινα τόξα. Ακριβώς δίπλα υπάρχει μια παλιότερη γέφυρα ενός τόξου, φτιαγμένη από μεγάλους πωρόλιθους. Η γέφυρα είναι γνωστή και με το όνομα "Γέφυρα του Πausανία", γιατί από αυτήν πέρασε ο περιηγητής (173 –174μ.Χ.) όταν, φεύγοντας από την Πάτρα, κατευθυνόταν προς το Αίγιο. Πάνω στη γέφυρα φαίνεται καλά η αρχαία πλακόστρωση του δρόμου Πάτρα – Αίγιο.

1.36 Το κάστρο του Ρίου

Το κάστρο του Ρίου έχει ανεγερθεί στο ομώνυμο ακρωτήριο στη δυτική είσοδο του Κορινθιακού κόλπου. Βρίσκεται ΒΑ της Πάτρας και απέχει 7,5 χιλιόμετρα. Ανεγέρθηκε το 1499 από το σουλτάνο Βαγιαζήτ Β' και ονομαζόταν κάστρο του Μοριά ή της Πάτρας.

Το κάστρο έχει σχήμα ισοσκελούς τριγώνου με την κορυφή, στην οποία υψώνεται τριπλός ισχυρός πύργος, στραμμένη προς τα αιτωλικά παράλια. Η προς την Πελοπόννησο πλευρά, εφοδιασμένη και αυτή με πύργους, προστατευόταν εξωτερικά με πλατιά τάφρο που συγκοινωνούσε και στα δύο πέρατα με τη θάλασσα και ήταν γεμάτη με θαλασσινό νερό. Πάνω από την τάφρο υπάρχει γέφυρα τοξωτή, που οδηγούσε στην κεντρική πύλη.

Στη νοτιανατολική γωνία το τείχος ενισχυόταν με προμαχώνα και ένα στρογγυλό πύργο, ενώ δύο ανάλογοι πύργοι υπάρχουν και στο μέσο της νότιας πλευράς. Πύργοι, προμαχώνες και επάλξεις ενίσχυαν και τις άλλες πλευρές, ενώ ένα μεγάλο

κυκλικό οικοδόμημα στο εσωτερικό του κάστρου προφύλασσε την ανατολική πλευρά αλλά και ολόκληρο το φρούριο.

Μέσα στο κάστρο υπάρχει ένας μικρός ναός της Ζωοδόχου Πηγής.

1.37 Τα σοκάκια του Βλατερού

Βλατερό ονομάζεται η μεγάλη συνοικία στα πλάγια του φρουρίου της πόλης. Τα παραδοσιακά σπίτια του φαίνονται από την Κάτω Πόλη και το λιμάνι. Στενά σοκάκια, σκάλες, φανάρια, σκαλιστές βρύσες, κήποι, ανοικτά παράθυρα αντίκρου στο φως του Πατραϊκού θα γοητέψουν τον επισκέπτη που θα φτάσει εκεί για μια βόλτα.

1.38 Άνω Καστρίτσι

Γραφικό χωριό στην πλαγιά του Παναχαϊκού με ταβερνάκια και πανοραμική θέα προς το κανάλι Ρίου – Αντίρριου. Απέχει περίπου 15 χλμ. από το κέντρο της πόλης και υπάρχει πολύ καλός δρόμος. Ο επισκέπτης που θα πάει εκεί θα απολαύσει τρεχούμενα νερά και την φυσική ομορφιά σε όλο της το μεγαλείο.

1.39 Φάρος

Ο Φάρος ήταν ένα στολίδι της πόλης. Βρισκόταν στο μώλο της Αγίου Νικολάου και εκτός από την δουλειά την οποία ήταν προορισμένος να κάνει, αποτελούσε ένα αξιοθέατο καθώς πολλοί

ήταν αυτοί που πήγαιναν στο χώρο όπου βρισκόταν μόνο και μόνο για να τον θαυμάσουν.

Κτίστηκε το 1858, αλλά η κατασκευή του δεν ήταν εύκολο εγχείρημα, εάν συνυπολογισθεί το γενικότερο επίπεδο της πόλης και ιδιαίτερα η οικονομική αδυναμία του Δήμου Πατρέων να ανταποκριθεί στις ανάγκες της.

Πριν από μερικές δεκαετίες γκρεμίστηκε, αλλά ξαναχτίστηκε ακριβώς όπως ήταν, δηλαδή με τις ίδιες διαστάσεις και τα ίδια υλικά, στην περιοχή της Ιχθυόσκαλας απέναντι από τον ναό του Αγίου Ανδρέα.

1.40 Η πηγή της Δήμητρας

Η πηγή της Δήμητρας είναι το σημερινό πηγάδι του Αγίου Ανδρέα, το οποίο βρίσκεται δίπλα από τον παλιό ιερό ναό του Αγίου Ανδρέα. Βρίσκεται σε σκοτεινό σπήλαιο, το οποίο είναι χαμηλότερο από την επιφάνεια της θάλασσας γύρω στα 4 μέτρα. Εκεί βρίσκεται η εικόνα του Αγίου και μ' ένα μικρό κουβαδάκι οι προσκυνητές βγάζουν νερό και πίνουν ή νίβονται. Κατά παράδοση

όποιος πίνει από το αγίασμα αυτό θα έρθει και πάλι υγιής να προσκυνήσει τον Άγιο.

Η πηγή αυτή υπήρχε πριν ακόμα έρθει ο Άγιος στην Πάτρα, γιατί στο σημείο αυτό, όπως αναφέρει ο Πausanias (250π.Χ.) υπήρχε ναός της θεάς Δήμητρας καθώς και Μαντείο, το οποίο γκρέμισαν οι χριστιανοί της Πάτρας όταν ο Άγιος άρχισε το κήρυγμά του στην πόλη.

Στο σημείο όπου βρίσκεται η πηγή υπάρχει μια επιγραφή, η οποία χρονολογείται από το 1800 και λέγεται ότι συντάχτηκε από τον Παλιό Πατρών Γερμανό, όταν αντικαταστάθηκε η παλιά πλάκα που βρέθηκε μέσα στο πηγάδι και η οποία αναφερόταν στο νερό του Μαντείου της Δήμητρας.

Η επιγραφή γράφει τα εξής: «ΝΗΜΕΡΤΕΣ ΤΟΔ ΎΔΩΡ ΔΗΜΗΤΕΡΟΣ ΗΝ ΠΟΤΕ ΝΟΣΟΙΣ. ΕΝΘΑ ΠΑΓΕΙΣ ΞΥΛΩ ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΤΡΑΣ ΑΜΦΙΒΕΒΗΚΕΝ». Δηλαδή: «Θεραπευτικό ήταν αυτό το νερό της Δήμητρας κάποτε για τα νοσήματα. Εδώ πέθανε πάνω σε ξύλο ο Ανδρέας όταν πέρασε από την Πάτρα».

2. Νεώτερα Μνημεία

Νεώτερα μνημεία θεωρούνται τα νεώτερα κτίρια που έχουν ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, τα λεγόμενα νεοκλασικά. Η Πάτρα είναι γεμάτη από τέτοια σπίτια που ανήκαν κυρίως σε μεγαλοαστούς εμπόρους και βιοτέχνες.

Η εφορία νεωτέρων μνημείων έχει χαρακτηρίσει τα περισσότερα από αυτά διατηρητέα στο σύνολό τους, μαζί με κάποια άλλα που έχουν μεν ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, αλλά έχουν κατά κάποιον τρόπο και ιστορικό ενδιαφέρον. Συνολικά είναι γύρω στα 170. Δυστυχώς τα περισσότερα μένουν παρατημένα και ανεκμετάλλευτα και μόνο ελάχιστα έχουν ανακαινισθεί και διατηρηθεί ή βρίσκονται υπό ανακαίνιση. Όλα όμως εκτός από τα Δικαστήρια είναι ιδιόκτητα.

Πάρα πολλά από αυτά βρίσκονται επί των οδών Μαιζώνος και Κορίνθου και γύρω και κοντά στις πλατείες Όλγας και Γεωργίου Α'.

2.1 Δημοτικό Θέατρο Απόλλων

Είναι το γνωστότερο νεώτερο μνημείο, στο οποίο έχω αναφερθεί εκτενέστερα στα αξιοθέατα.

2.2 Ο Ερμής

Πρόκειται για τριώροφο κτίσμα επί της πλατείας Γεωργίου Α'. Η ανέγερσή του χρονολογείται το 1868 και ανήκει στον

Σύλλογο Εξαγωγικού Εμπορίου και έχει χαρακτηριστεί ως έργο τέχνης.

2.3 Τα Δικαστήρια

Το Δικαστικό Μέγαρο της Πάτρας είναι ένα πολύ επιβλητικό κτίριο και ένα από τα πλέον αναγνωρίσιμα κτίρια της πόλης. Κτίστηκε το 1926 και εγκαινιάστηκε την 1^η Οκτωβρίου 1931.

2.4 Το Παλαιό Δημαρχείο

Το κτίριο όπου λειτουργούσε για πολλά χρόνια το Δημαρχείο της πόλης, έχει τώρα πια ανακαινιστεί και φιλοξενεί σ' αυτό το γραφείο του δημάρχου και διάφορες άλλες υπηρεσίες του δήμου.

3. ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

3.1 ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ

Ιστορική αναδρομή

Το Καρναβάλι της Πάτρας έχει ιστορία πάνω από 160 χρόνια και συγκεκριμένα από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, παρουσιάζει στον ελληνικό χώρο μια εντυπωσιακή ιδιαιτερότητα την οποία και διατηρεί μέχρι σήμερα.

Όπως είναι φυσικό, δέχθηκε πολλές επιρροές, κυρίως μεσογειακές, τις οποίες όμως κατόρθωσε σε μεγάλο βαθμό να αφομοιώσει, με αποτέλεσμα το ελληνικό στοιχείο και η τοπική κουλτούρα να κυριαρχούν. Η χρονική περίοδος μέσα στην οποία το Πατρινό Καρναβάλι γεννήθηκε, εξελίχθηκε και απέκτησε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του περιλαμβάνει το τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα και το πρώτο του 20ου. Στα χρόνια αυτά αναπτύσσονται οι οργανωμένες καρναβαλικές εκδηλώσεις, επεκτείνεται η μαζική συμμετοχή σ' αυτές και ενθαρρύνεται η λαϊκή πρωτοβουλία.

Στην Πάτρα, από τότε που απελευθερώθηκε, το 1828, δύο ήταν τα μέσα διασκεδάσεως την περίοδο της Αποκριάς: ο χορός και το πρόχειρο μασκάρωμα. Σύμφωνα με μαρτυρίες ο πρώτος αποκριάτικος χορός έγινε στο σπίτι του έμπορου Μωρέτη. Τα σαββατοκύριακα της Καρναβαλικής περιόδου οι μασκαρεμένοι, γύριζαν στην πόλη και μετέδιδαν στον κόσμο την ευθυμία τους.

Ουσιαστικά το Καρναβάλι της Πάτρας άρχισε να διαμορφώνεται και να εξελίσσεται το 1860, δεχόμενο διάφορες επιδράσεις. Το 1870 σημειώθηκαν δυστυχήματα, ενώ είναι και η τελευταία χρονιά που διαπράχθηκαν φόννοι κατά τη διάρκεια της Αποκριάς. Στα χρόνια γύρω στο 1870 παρουσιάζονται πιο οργανωμένες μασκαράτες και εμφανίζονται τα πρώτα καρναβαλικά άρματα. Στην δεκαετία του 1880 διαδόθηκαν ξένα καρναβαλικά έθιμα, ενώ δημιουργήθηκαν και μερικά άλλα που διατηρήθηκαν για καιρό.

Οι πρώτοι παιδικοί χοροί οργανώνονται το 1890 και το 1892 ιδρύεται η Φιλαρμονική Εταιρεία που από τότε συμμετέχει στο καρναβάλι με διάφορες εκδηλώσεις. Το 1900, πραγματοποιείται ένα από τα πιο επιτυχημένα Καρναβάλια του προηγούμενου αιώνα. Στην ιστορία του Καρναβαλιού της Πάτρας αποτέλεσε σταθμό το αποκριάτικο ξεφάντωμα του 1907. Την χρονιά αυτή οι Πατρινοί έζησαν ένα ολοκληρωμένο καρναβάλι με ποικιλία εκδηλώσεων. Εποχή όμως άφησε και το καρναβάλι του 1909. Αρκετά ζωηρό επίσης ήταν και το καρναβάλι του 1915, το 1916 οι Πατρινοί γλέντησαν αλλά παρέλαση δεν έγινε.

Η Ένωση Συντακτών Πατρών οργανώνει το 1928 για πρώτη φορά επίσημο αποκριάτικο χορό και ως το 1940 ο χορός αυτός θα είναι η πιο επίσημη εκδήλωση του καρναβαλιού. Κατά την δεκαετία 1940 – 1950 το καρναβάλι της Πάτρας ξεχάστηκε λόγω των δραματικών γεγονότων που περνούσε η χώρα.

Η επιτυχία που σημείωσε το πρώτο μεταπολεμικό καρναβάλι ήταν αποφασιστική για την τύχη του θεσμού. Από το 1952 την πρωτοβουλία για την οργάνωση του καρναβαλιού ανέλαβε ο Δήμος

Πατρέων. Από το 1953 το καρναβάλι προβάλλεται πιο συστηματικά σαν πανελλήνιο γεγονός και προσελκύει αυξανόμενο αριθμό επισκεπτών χρόνο με το χρόνο. Το 1961 εντυπωσιακός ήταν ο διάκοσμος στις εισόδους της πόλης, τις πλατείες και τον λιμενικό χώρο. Στο καρναβάλι του 1962, την Καθαρά Δευτέρα η περιηγητική λέσχη γιόρτασε τα κούλουμα κάνοντας και διαγωνισμό χαρταετού. Στα χρόνια της διδακτορίας που ακολούθησαν δεν υπήρχε ελεύθερη καρναβαλική σάτιρα.

Μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας όμως, αρχίζει η σύγχρονη περίοδος του καρναβαλιού που φτάνει μέχρι τις μέρες μας. Σημαντική συμβολή στην σημερινή εντυπωσιακή μορφή του καρναβαλιού της Πάτρας έδωσε το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού. Μέσα από το παιχνίδι το καρναβάλι πέρασε στα χέρια της νεολαίας της πόλης που με ενθουσιασμό, ζωντάνια, έμπνευση, ιδέες και χιούμορ το καθιέρωσε σαν το καρναβάλι της Ελλάδος.

Εκδηλώσεις του Πατρινού Καρναβαλιού

Το Πατρινό Καρναβάλι είναι η μεγαλύτερη εκδήλωση της χώρας στο είδος της, μια από τις μεγαλύτερες στον κόσμο και από τα σημαντικότερα καρναβάλια της Ευρώπης.

Το 1880 γίνεται κανόνας να εμφανίζονται οι πρώτες “μπούλες” στις 17 Ιανουαρίου. Ο χαρτοπόλεμος κάνει την εμφάνισή του το 1884 και ο σοκολατοπόλεμος το 1889. Στις αρχές του 20ου αιώνα καθιερώνεται το Μαύρο Ντόμινο. Το 1966 εισάγεται στις εκδηλώσεις το “Κυνήγι του Κρυμμένου Θησαυρού” και το 1996 το Καρναβάλι των Μικρών. Πιο συγκεκριμένα:

♦ ΚΡΥΜΜΕΝΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ

Ο Κρυμμένος Θησαυρός είναι το κέντρο και το αποκορύφωμα του Καρναβαλιού δίνοντας τη δυνατότητα συμμετοχής σε όλους. Η προετοιμασία των πληρωμάτων διαρκεί ως επί το πλείστον όλο το χρόνο προκειμένου να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή εμφάνιση τόσο στην παρέλαση της τελευταίας Κυριακής όσο και στο διαγωνισμό τους στο Θέατρο, τη Παντομίμα, το Χορό και τη Ζωγραφική.

Ο Κρυμμένος Θησαυρός είναι σωρεία ερωτημάτων και αινιγμάτων που μετατρέπονται σε γλυκό πονοκέφαλο για τους διαγωνιζόμενους, καθώς οι λύσεις έρχονται να τους δώσουν τους πολυπόθητους βαθμούς στην προσπάθεια τους να αναδειχθούν νικητές.

◆ **ΜΠΟΥΡΜΠΟΥΛΙΑ**

Τα μπουρμπούλια αποτελούν την παλαιότερη εκδήλωση του Πατρινού Καρναβαλιού. Η εκδήλωση αυτή διοργανώνεται από τον Δήμο στο Δημοτικό Θέατρο «Απόλλων» και η φήμη της έχει ξεπεράσει τα όρια της Πάτρας και της ευρύτερης περιοχής.

Η χρονολογία κατά την οποία άρχισαν να πραγματοποιούνται τα Μπουρμπούλια παραμένει άγνωστη, αλλά προσδιορίζεται μετά το 1872, χρονιά κατά την οποία ολοκληρώθηκε η κατασκευή του θεάτρου «Απόλλων».

Διατηρώντας το χαρακτηριστικό ντύσιμο των γυναικών, ώστε αυτές να μην αναγνωρίζονται, σε αντίθεση με τους άντρες που είναι ντυμένοι απλά, τα Μπουρμπούλια αναγνωρίζουν την κυριαρχία της γυναίκας σε αυτό το ιδιόμορφο παιχνίδι του καρναβαλικού «φλερτ».

◆ **ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ**

Το Καρναβάλι των Μικρών ξεκινά από το 1996. Πριν από αυτό γίνεται μια εκδήλωση για τους μικρούς με την επωνυμία BABY RALLY. Αυτό ξεκίνησε το 1968 και συμμετείχαν αγόρια και κορίτσια μασκαρεμένα σ' ένα ποδηλατικό αγώνα.

Το Καρναβάλι των Μικρών αποτελεί ξεχωριστή ενότητα μέσα στο καρναβάλι με αυτόνομη παρέλαση, παιχνίδια κ.α.

Αξιζει να σημειωθει ότι κάτι αντιστοιχο δεν πραγματοποιειται σε άλλο Καρναβάλι της Ευρώπης.

◆ **ΤΣΙΚΝΟΠΕΜΠΤΗ**

Το τσίκνισμα είναι το στοιχείο που κυριαρχεί την συγκεκριμένη ημέρα. Ουσιαστικά η «Τσικνοπέμπτη» ενταγμένη στο Καρναβάλι, έρχεται να θυμίσει στους Πατρινούς συνήθειες αλλοτινών εποχών, όπου όλοι γλεντούσαν ψήνοντας στις γωνίες της παλιάς πόλης, τραγουδώντας, χορεύοντας και πίνοντας τους χυμούς της ταβέρνας.

Τη μέρα αυτή ζωντανεύει ο λαϊκός τύπος της Γιαννούλας της Κουλουρούς, η οποία έζησε στα χρόνια του μεσοπολέμου και πίστευε πως ο Ναύαρχος Ουίλσον είναι ερωτευμένος μαζί της και πως θα ερχόταν να την παντρευτεί. Κάθε χρόνο τέτοια μέρα η Κουλουρού ντύνεται νύφη και με την βοήθεια του πλήθους

συνοδεύεται στο λιμάνι της Πάτρας για να συναντήσει τον αγαπημένο της.

Ένας γάμος που ποτέ ωστόσο δεν πραγματοποιείται προς «τέρψη» των Πατρινών που έχουν ακόμα ένα λόγο να ξεφαντώνουν, με τις Λαϊκές υπαίθριες ορχήστρες του Δήμου Πατρέων να συντελούν και να συνοδεύουν.

◆ **ΤΑ ΕΙΔΩΜΑΤΑ**

Τα «Ειδώματα» είναι ακόμα ένα έθιμο που αναβίωσαν κατά την γνωστή τους συνήθεια οι Πατρινοί. Ειδώματα είναι η πρώτη συνάντηση δυο μελλονυμφων – κατόπιν προξενιού – που συνήθως γινόταν σε κάποιο από τα ζαχαροπλαστεία της Πάτρας στα χρόνια του Μεσοπολέμου.

Ενσωματωμένο στο Καρναβάλι το έθιμο, φέρνει το Βασιλιά Καρνάβαλο και τη Βασίλισσα να πραγματοποιούν την «πρώτη» τους συνάντηση μια εβδομάδα πριν τη Μεγάλη Παρέλαση της τελευταίας Κυριακής στην Πλατεία Γεωργίου.

Η εκδήλωση χαρακτηρίζεται από τις δύο αντίθετα κινούμενες παρελάσεις των οποίων η κατ' αυτόν τον τρόπο κίνηση έρχεται να υποδηλώσει την ύπαρξη του «σογιού» του γαμπρού και της νύφης. Κατά την κορύφωση της εκδήλωσης ζευγάρια νεαρών παρουσιάζονται υποδυόμενα ρόλους μελλονύμφων με χιουμοριστικά και άλλα δρώμενα.

◆ **ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ**

Ο «Ναός» στα σπλάχνα του οποίου, αργά αλλά σταθερά και με την πρέπουσα σοφία και προσοχή σμιλεύεται κάθε χρόνο το άρμα των αρμάτων, καθώς και όλα τα άρματα του δήμου, ονομάζεται Καρναβαλικό Εργαστήρι.

Με το πέρασμα του χρόνου ο χώρος όπου η τέχνη, η φαντασία και η δημιουργία δίνουν προκαθορισμένο ραντεβού με τον Βασιλιά του κεφιού, εξελίχθηκε σε μια ιδιόμορφη σχολή που ταυτίζεται με το θεσμό του Καρναβαλιού.

◆ **ΚΟΡΥΦΩΣΗ – ΤΕΛΕΤΗ ΛΗΞΗΣ**

Η τελευταία Κυριακή είναι η κορύφωση των εκδηλώσεων. Στις 2 το μεσημέρι αρχίζει η παρέλαση η οποία έχει τις ρίζες της στην Ιταλία του 16^{ου} αιώνα. Παρελαύνουν ορχήστρες, άρματα κάθε είδους (άνθινα, σατιρικά, καλλιτεχνικά, διαφημιστικά), ενώ παρέες καρναβαλιστών, τα πληρώματα, χορεύουν σε σχηματισμούς ή ελεύθερα, ντυμένοι υποχρεωτικά με θέμα της επιλογής τους. Κυριαρχεί πάντοτε το άρμα του Βασιλιά

Καρνάβαλου καθώς και η Βασίλισσα. Η παρέλαση διαρκεί αρκετές ώρες και διασχίζει όλη την πόλη.

Κατά τη διάρκεια της παρέλασης, αμέσως μετά, αλλά και στους χορούς που διοργανώνονται αρκετοί είναι αυτοί που περιμένουν τον σοκολατοπόλεμο.

Το ίδιο βράδυ ο Βασιλιάς Καρνάβαλος καίγεται σε ειδική τελετή που συνοδεύεται από την εντυπωσιακή ρίψη πυροτεχνημάτων, όπου παράλληλα γίνεται και ο αποχαιρετισμός των Καρναβαλιστών από τον Δήμαρχο Πατρέων.

Τα έσοδα για το Καρνάβαλι προέρχονται από το υφυπουργείο Νέας Γενιάς και Πολιτισμού, από τις διαφημίσεις, τις τηλεοπτικές καλύψεις και τους χορούς και χρηματοδοτείται από το Δήμο.

3.2 ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΑΤΡΑΣ

Το Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας ξεκίνησε το 1986 και μέσα σε λίγα χρόνια απέκτησε πανελλήνια αίγλη και κύρος ενώ άρχισε να γίνεται γνωστό και διεθνώς. Διαρκεί όλο περίπου το καλοκαίρι, από το τελευταίο δεκαήμερο του Ιουνίου μέχρι τα μέσα Σεπτεμβρίου.

Η δραστηριότητά του επεκτείνεται σε όλους σχεδόν τους τομείς της τέχνης αλλά και σε μορφές που δεν είχαν θέση σε ελληνικά φεστιβάλ, όπως για παράδειγμα εικαστικά γεγονότα, συμπόσια και σεμινάρια ηλεκτρονικής μουσικής, εκδόσεις κ.α.

Το Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας έχει κάθε χρόνο ένα κεντρικό θέμα το οποίο αγκαλιάζει έμμεσα ή άμεσα όλες τις εκδηλώσεις του. Το θέμα, για παράδειγμα, του Φεστιβάλ του 1989 ήταν ο μύθος της Ευρώπης.

Στα χρόνια λειτουργίας του έχει προχωρήσει σε δεκάδες παραγωγές και συμπαραγωγές θεατρικών παραστάσεων, δημιούργησε τον πρωτοποριακό για την Ελλάδα θεσμό του θεατρικού αναλογίου, ενώ έγιναν πάρα πολλές πρώτες παγκόσμιες εκτελέσεις έργων Ελλήνων και ξένων συνθετών.

Οι χώροι που το Φεστιβάλ κάθε χρόνο χρησιμοποιεί είναι αξιόλογοι και αναδεικνύουν την ιστορία της πόλης. Το Αρχαίο Ωδείο, τα δύο Ενετικά Κάστρα, οι Σταφιδαποθήκες του Μπάρι (εκθεσιακός χώρος 2000 τετραγωνικών μέτρων, από τους σημαντικότερους εκθεσιακούς χώρους στην Ευρώπη), νεοκλασικά κτίρια, εκκλησίες, χώροι στο λιμάνι.

Κάθε χρόνο πάνω από 50.000 άτομα επισκέπτονται τις εκδηλώσεις του Φεστιβάλ. Διοικείται από τριμελή Επιτροπή και

Πολιτιστικό Σύμβουλο. Τα έσοδα του Φεστιβάλ προέρχονται από τα εισιτήρια και χρηματοδοτείται από το Δήμο.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Γ '

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥΣ

1. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ

Τα τουριστικά καταλύματα αποτελούνται από τα ξενοδοχεία, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια, τους ξενώνες και τα κάμπινγκ. Σ' αυτά καταλύουν οι τουρίστες όταν θέλουν να διανυκτερεύσουν σε μια περιοχή. Πολλά είναι τα ξενοδοχεία της Πάτρας και της γύρω περιοχής που μπορούν να φιλοξενήσουν τους τουρίστες, καθώς και τα υπόλοιπα καταλύματα.

Πολλά είναι και τα τουριστικά γραφεία της Πάτρας, με τα οποία τα ξενοδοχεία συνεργάζονται, στην προσπάθειά τους να αποκτήσουν περισσότερους πελάτες και για περισσότερο χρονικό διάστημα.

Πιο συγκεκριμένα, τα ξενοδοχεία, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια, οι ξενώνες, τα κάμπινγκ, τα τουριστικά γραφεία, τα ναυτικά γραφεία, τα ανταλακτήρια συναλλάγματος και τα γραφεία ενοικιάσεως που διαθέτει η Πάτρα είναι τα εξής:

A. ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

ΑΣΤΕΡΑΣ   A

Αγ. Ανδρέου 16, Τηλ. 0610277502

Δωμάτια 120 – Κλίνες 222

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

PRIMAROLIA ART HOTEL   A

Όθωνος Αμαλίας 33, Τηλ. 0610624900

Χρόνος Λειτουργίας 1 - 12

GALAXY   B

Αγ. Νικολάου 9, Τηλ. 0610275981

Δωμάτια 53 – Κλίνες 98

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

ΑΔΩΝΗΣ   Γ

Ζαΐμη & Καψάλη, Τηλ. 0610224213

Δωμάτια 56 – Κλίνες 107

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

ATLANTA   Γ

Ζαΐμη 10, Τηλ. 0610220019

Δωμάτια 24 – Κλίνες 39

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

ΔΕΛΦΙΝΙ Γ

Ηρώων Πολυτεχνείου 102, Τηλ. 0610421001

Δωμάτια 71 – Κλίνες 135

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

EL GRECO Γ

Αγ. Ανδρέου 145, Τηλ. 0610272931

Δωμάτια 24 – Κλίνες 43

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

MARIE Γ

Γούναρη 6, Τηλ. 0610331302

Δωμάτια 24 – Κλίνες 48

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

MEDITERRANEE Γ

Αγ. Νικολάου 18, Τηλ. 0610279602

Δωμάτια 96 – Κλίνες 165

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

OLYMPIC Γ

Αγ. Νικολάου 46, Τηλ. 0610224103

Δωμάτια 35 – Κλίνες 75

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

PORTO RIO A

Ρίο, Τηλ. 0610992102

Δωμάτια 235 – Κλίνες 456

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

ΑΠΟΛΛΩΝ B

Σώμερσετ 14, Ρίο, Τηλ. 0610990426

Δωμάτια 15 – Κλίνες 27

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

CASTELLO B

Ρίο, Τηλ. 0610992957

Δωμάτια 24 – Κλίνες 48

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Γ

Ιωνίας 9, Ρίο, Τηλ. 0610992627

Δωμάτια 14 – Κλίνες 26

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

RION BEACH Γ

Ρίο, Τηλ. 0610991421

Δωμάτια 85 – Κλίνες 162

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

ΑΧΑΪΑ ΒΕΑΧ Β
Καστελόκαμπος, Τηλ. 0610991801
Δωμάτια 87 – Κλίνες 165
Χρόνος Λειτουργίας 10-12

ΤΟ ΤΖΑΚΙ Β
Παραλία Προαστίου , Τηλ. 0610453960
Δωμάτια 50 – Κλίνες 96
Χρόνος Λειτουργίας 1-12

ΠΟΣΕΙΔΩΝ Γ
Καμίνια, Τηλ. 0610671602
Δωμάτια 47 – Κλίνες 96
Χρόνος Λειτουργίας 1-12

POSEIDON PALACE Α
Καμίνια, Τηλ. 0610241313
Δωμάτια 40 – Κλίνες 120
Χρόνος Λειτουργίας 1-12

ΔΡΟΣΙΑ Δ
Καμίνια, Τηλ. 0610978453
Δωμάτια 4 – Κλίνες 6
Χρόνος Λειτουργίας 1-12

ΚΗΠΟΣ Δ

Καμίνια, Τηλ. 0610978464

Δωμάτια 12 – Κλίνες 22

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

ΤΑΡΑΝΤΕΛΑ Γ

Παραλία Αλισσού, Τηλ. 0693071205

Δωμάτια 32 – Κλίνες 62

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

CHRISTINA BEACH Β

Καλόγρια, Τηλ. 0693031469

Δωμάτια 45 – Κλίνες 84

Χρόνος Λειτουργίας 4-10

ΚΑΛΟΓΡΙΑ BEACH Β

Καλόγρια, Τηλ. 0693031380

Δωμάτια 96 – Κλίνες 182

Χρόνος Λειτουργίας 3-10

GRECOTEL LAKOPETRA BEACH Α

Λακόπετρα, Τηλ. 0693051713

Δωμάτια 199 – Κλίνες 385

Χρόνος Λειτουργίας 4-10

ΠΙΩΤΗΣ

Γ

Παραλία Πατρών, Τηλ. 0610522224

Δωμάτια 20 – Κλίνες 38

Χρόνος Λειτουργίας 1-12

FLORIDA

Β

Ψαθόπυργος, Τηλ. 0610931978

Δωμάτια 81 – Κλίνες 156

Χρόνος Λειτουργίας 3-10

B. ΞΕΝΩΝΕΣ

1. ΚΑΡΑΜΠΟΥΛΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ψαθόπυργος, Τηλ. 0610931835

2. PENSION – ΝΙΚΟΣ

Πατρέως 3 & Αγ. Ανδρέου, Τηλ. 0610623757

3. YOUTH HOSTEL

Ηρώων Πολυτεχνείου 2, Τηλ. 0610427278

Γ. ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ

1. ΑΧΑΓΙΩΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

Καλόγρια, Τηλ. 0693031499

2. ΚΟΥΜΠΟΥΡΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ
Σώμερσετ 93, Ρίο, Τηλ. 0610991212

3. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΣ
Βραχνείικα, Τηλ. 0610670654

4. ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Μονοδένδρι, Τηλ. 0610670448

5. ΡΙΖΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
Τσουκαλείικα, Τηλ. 0610316498

6. ΖΗΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ
Τσουκαλείικα, Τηλ. 0610620563

7. ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
Πατρέως 3, Τηλ. 0610623757

8. ΒΥΘΟΥΛΚΑΣ
Καλόγρια, Τηλ. 0693031556

Δ. CAMPING

1. ΑΛΙΚΕΣ – ΤΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Νιφορέϊικα, Τηλ. 0693022730

2. ΚΑΤΩ ΑΛΙΣΣΟΣ – ΝΤΕΜΙΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Κάτω Αλίσσος, Τηλ. 0693071150

3. ΝΙΦΟΡΕΙΚΑ ΑΚΤΙ – Αφοι ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΙ

Νιφορέϊκα, Τηλ. 0693022593

4. ΡΙΟ GEORGE – ΛΑΖΑΡΟΣ & ΣΟΦΙΑ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ

Ρίο, Τηλ. 0610992170

5. ΡΙΟ MARE – ΧΙΩΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ρίο, Τηλ. 0610992263

6. ΡΙΟ – ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Ρίο, Τηλ. 0610991585

**2. ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΗΡΙΑ
ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ**

A. ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

1. ACHAIA TRAVEL

Κολοκοτρώνη 7, Τηλ. 0610271205

2. ACHAIA TRAVEL UNION LTD

Αγ. Ανδρέου 6, Τηλ. 0610622661

3. ACROPOLIS TRAVEL AGENCY

Εθνική Οδός Πατρών – Αθηνών 169, Τηλ. 0610425272

4. AGAMEMNON – YACHTING TRAVEL

Καραϊσκάκη 213, Τηλ. 0610344009

5. ΑΓΓΕΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ Π.

Όθωνος Αμαλίας 34, Τηλ. 0610271828

6. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ερμού 2, Τηλ. 0610277846

7. ACHAIA TOURIST UNION

Αγ. Ανδρέου 6, Τηλ. 0610622738

8. AKTINA TRAVELS

Καψάλη 11, Τηλ. 0610222544

9. ALBATROS TRAVEL

Όθωνος Αμαλίας 48, Τηλ. 0610224609

10. ANGELO TRAVEL

Αγ. Ανδρέου 55 – 57, Τηλ. 0610221733

11. ASTERI TRAVEL

Πέντε Πηγαδίων 18, Τηλ. 0610321164

12.ATLAS TRAVEL

Όθωνος Αμαλίας 38, Τηλ. 0610224439

13.BIG TRAVEL

Ηρώων Πολυτεχνείου – Θεσσαλονίκης, Τηλ. 0610434454

14.CACOURIS TRAVEL

Όθωνος Αμαλίας 62, Τηλ. 0610271702

15.CARGO SEA

Θεσσαλονίκης 1, Τηλ. 0610450516

16.DAFNI TRAVEL

Όθωνος Αμαλίας 5, Τηλ. 0610434340

17.ELIZABETH TOURS

Γεωργίου Παπανδρέου 68, Τηλ. 0610310296

18.FLISVOS TRAVEL AGENCY

Αγ. Ανδρέου 50, Τηλ. 0610624711

19.FRAGOULIAS TOURS

Γούναρη 197, Τηλ. 0610620320

20.GEORGADAS TRAVEL

Γούναρη 145, Τηλ. 0610221947

21.GRECA – TRAVEL SERVICES

Όθωνος Αμαλίας 82, Τηλ. 0610622182

22.ΓΙΑΝΝΑΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Όθωνος Αμαλίας 15, Τηλ. 0610623011

23.ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Μανωλιάσης 1, Τηλ. 0610424112

24.HAPPY TRAVEL

Όθωνος Αμαλίας 25 – Αράτου, Τηλ. 0610272906

25.ΙΓΓΛΕΣΗΣ ΝΙΚΟΣ – ΕΛΕΝΗ

Ναυμαχίας Έλλης 1, Τηλ.0610422102

26.ΚΑΛΑΙΤΖΙΣ TOURS

Όθωνος Αμαλίας 93, Τηλ. 0610339049

27.KARLOS TOURS

Κανάρη 1, Τηλ. 0610312001

28.ΚΑΤΣΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ Ν.

Αγ. Τριάδος 50, Τηλ. 0610321536

29.KATSOYLIS TOURS

Ιωνίας 84, Τηλ. 0610334557

30.ΚΑΥΑΛΛΙΕΡΑΤΟΣ TOURS

Γούναρη 181, Τηλ. 0610222711

31.ΚΕΡΑΜΙΔΑΣ TRAVEL

Όθωνος Αμαλίας 45, Τηλ. 0610273330

32.ΚΟΥΛΟΥΡΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Πέντε Πηγαδίων 2, Τηλ. 0610452521

33.ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΑΡΓΥΡΗΣ

Ευβοίας 126, Γλαύκος, Τηλ. 0610327544

34.ΛΕΤΡΙΝΑ TOURS

Σωστράτου 28, Τηλ. 0610426992

35.ΛΙΜΝΑΙΟΥ TOURS

Μακεδονομάχων 35, Ζαρουχλέικα, Τηλ. 0610338007

36.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ SHIP. AGENCY

Ηρώων Πολυτεχνείου 44, Τηλ. 0610455455

37.ΜΑΝΟΛΟΠΟΥΛΟΣ COMPANY

Όθωνος Αμαλίας 35, Τηλ. 0610223621

38.ΜΑΝΟΣ CENTER

Πλατεία Γεωργίου Α' 1, Τηλ. 0610275118

39.MARACAIBO TOURS

Σαρανταπόρου 1 – Αθηνών, Τηλ. 0610436731

40.MARGELIS

Αγ. Ανδρέου 3, Τηλ. 0610222350

41.MARINE TOURS

Όθωνος Αμαλίας 49, Τηλ. 0610621185

42.MED LINK LINES

Όθωνος Αμαλίας 15, Τηλ. 0610623011

43.MEDITERRANEAN STAR

Όθωνος Αμαλίας 34, Τηλ. 0610271828

44.MERTIKAS TRAVEL

Ηρώων Πολυτεχνείου 44, Τηλ. 0610428750

45.MESSOLOGI TOURS

Γούναρη 231, Τηλ. 0610621852

46.MOREAS TRAVEL

Όθωνος Αμαλίας 52, Τηλ. 0610274560

47.ΜΠΑΡΔΑΚΗΣ ΚΩΣΤΑΣ

Παλαιολόγου 1 – Γούναρη, Τηλ. 0610624443

48.NAUTILUS YAGHTING

Όθωνος Αμαλίας 72B, Τηλ. 0610622676

49.NEW PORT TRAVEL

Όθωνος Αμαλίας 85, Τηλ. 0610279113

50.NOSTOS TRAVEL

Ηρώων Πολυτεχνείου 44-46, Τηλ. 0610420639

51.OLGA TRAVEL

Ζαΐμη 18, Τηλ. 0610222089

52.OLYMPIA TRAVEL TOURS

Πλατεία Γεωργίου Α' 6, Τηλ. 0610240506

53.OLYMPIAS

Ηρώων Πολυτεχνείου 48, Τηλ. 0610454885

54.PANIA TOURS

Αγ. Σοφίας 53 – Δοϊράνης, Τηλ. 0610425814

55.PANETAS TOURS

Αγ. Τριάδος 95, Τηλ. 0610310280

56.PATRA TRAVEL, SCHINAS – BOULALAS

Αγ. Ανδρέου 55, Τηλ. 0610275505

57.PATRAS TRAVEL

Όθωνος Αμαλίας 4, Τηλ. 0610623881

58.PELOPONNES TRAVEL SERVICE LTD

Αγ. Ανδρέου 6 – Καψάλη, Τηλ. 0610622661

59.RAPTIS TRAVEL

Αγ. Σοφίας 28, Τηλ. 0610436012

60.SOLAR TRAVEL

Αγ. Ανδρέου 22, Τηλ. 0610225009

61.ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ – ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Αθηνών 2, Τηλ. 0610452122

62.SUPER CARGO SEA

Θεσσαλονίκης 1, Τηλ. 0610450516

63.ΤΕΛΩΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ LTD

Όθωνος Αμαλίας 12, Τηλ. 0610634000

64.TOP NEWS – TRAVEL AGENCY LTD

Καρόλου 9 – Αγ. Διονυσίου, Τηλ. 0610434424

65.ΤΣΑΡΟΥΧΗΣ

Αγ. Ανδρέου 122, Τηλ. 0610623088

66.TSATSARIS TOURS

Αγ. Ανδρέου 55-57, Τηλ. 0610226739

67.TSIMARAS TRAVEL

Όθωνος Αμαλίας 14, Τηλ. 0610622602

68.TSIRIMOKOS TOURS

Γούναρη 231, Τηλ. 0610223415

69.ZENITH TRAVEL

Φιλοποίμενος 4, Τηλ. 0610277562

70.UNITED AGENCIES OF FERRIES

Όθωνος Αμαλίας 25, Τηλ. 0610226850

71.ΦΙΛΟΠΟΥΛΟΣ Θ. – ΠΑΡΘΕΝΟΠΟΥΛΟΣ Κ.

Όθωνος Αμαλίας 12, Τηλ. 0610622500

B. ΝΑΥΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

1. ANEK LINES

Όθωνος Αμαλίας 25, Τηλ. 0610226850

2. BLUE STAR FERRIES

Όθωνος Αμαλίας 12, Τηλ. 0610634000

3. GA FERRIES – NEL

Τηλ. 0610432560

4. HML – HELLENIC MEDITERRANEAN LINES

Πέντε Πηγαδίων 2, Τηλ. 0610452521

5. MINOAN LINES

Αθηνών 2, Τηλ. 0610452122

6. SUPER FAST FERRIES

Όθωνος Αμαλίας 12, Τηλ. 0610622500

Γ. ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

1. KARLOS ENTERPRISES – EXCHANGE OFFICES

Κανάρη 1, Τηλ. 0610312001

2. EUROCAMBIO

Αγ. Ανδρέου 61, Τηλ. 0610621073

3. EYROCHANGE HELLAS S.A.

Όθωνος Αμαλίας 44, Τηλ. 0610624083

4. KAPA EXCHANGE OFFICES S.A.

Ηρώων Πολυτεχνείου 44-46, Τηλ. 0610437261

5. ΧΙΟΣΧCHANGE – ΧΙΟΣ BANK

Όθωνος Αμαλίας 10 – Καρόλου, Τηλ. 0610453087

Δ. ΕΝΟΙΚΙΑΣΕΙΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ

1. AVIS

Καψάλη 13, Τηλ. 0610275547

2. ΑΥΤΟ UNION

Αγ. Διονυσίου 2, Τηλ. 0610623200

3. BUDGET

Ναυμαχίας Έλλης 1, Τηλ. 0610455190

4. DELTA

Όθωνος Αμαλίας 44, Τηλ. 0610272764

5. EUROPCAR

Αγ. Ανδρέου 6, Τηλ. 0610621360

6. HERTZ

Καρόλου 2, Τηλ. 0610220990

7. NATIONAL

Ηρώων Πολυτεχνείου 48, Τηλ. 0610432941

8. RELIABLE INTERNATIONAL

Όθωνος Αμαλίας 44, Τηλ. 0610272764

9. SIXT

Αγ. Ανδρέου 10B, Τηλ. 0610275677

Στο άμεσο μέλλον, στην Πάτρα αλλά και στην γύρω περιοχή, πρόκειται να κτιστούν και να μπουν σε λειτουργία καινούρια ξενοδοχεία. Συγκεκριμένα, στην Πάτρα θα ξαναλειτουργήσει το ξενοδοχείο Μορέας, εφόσον γίνει η ανακατασκευή του. Επίσης, λίγο έξω από την Πάτρα και συγκεκριμένα στα Καμίνια, πρόκειται εντός λίγων μηνών να λειτουργήσει μαζί με το POSEIDON PALACE που ήδη έχει τεθεί σε λειτουργία και είναι ένα ξενοδοχείο που όμοιό του δεν υπάρχει στην Πάτρα, το POSEIDON STUDIOS με 12 δωμάτια, υπό την ίδια διεύθυνση.

Κοντά στο ΚΤΕΛ της Πάτρας πρόκειται να λειτουργήσει και το PATRA PALACE, με 67 δωμάτια καθώς και το ΑΚΡΟΠΟΛ σε ένα πιο μικρό παραδοσιακό κτίριο 22 δωματίων.

Εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004, καθώς και της ανακήρυξης της Πάτρας ως πολιτιστικής πρωτεύουσας της Ευρώπης το 2006, είναι επιτακτική ανάγκη να δημιουργηθούν και άλλα ξενοδοχεία στην Πάτρα και στην γύρω περιοχή για να καλύψουν τις ανάγκες που θα υπάρχουν εκείνη την περίοδο για τη φιλοξενία των τουριστών.

3. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΣΤΙΑΣΗΣ – ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ

1. Εστιατόρια

1.1 Μοντέρνα κουζίνα

ΑΜΑΡΤΗΜΑ

Πλατεία Υψηλών Αλωνίων 19, Τηλ. 0610310201

ΔΑΣΥΛΛΙΟ

Δασύλλιο, Τηλ. 0610622135

ΕΛΙΚΗ

Αγ. Ανδρέου 16 & Αράτου, Τηλ. 0610226116

ΛΑΓΙΟΣ

Μαρίνα – Ηρώων Πολυτεχνείου, Τηλ. 0610433111

PIN UP

Πλατεία Υψηλών Αλωνίων 20, Τηλ. 0610331751

PRIMAROLIA – ART HOTEL

Όθωνος Αμαλίας 33, Τηλ. 0610240740

TARATSA – SOCIETY

Ρήγα Φεραίου 96, Τηλ. 0610622677

ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΝ

Αγ. Νικολάου 13, Τηλ. 0610226435

ΒΑΚΧΟΣ

Ηρώων Πολυτεχνείου & Ατερτσέτη, Τηλ. 0610451598

1000 ΧΕΙΛΙΑ

Ηρώων Πολυτεχνείου 120, Τηλ. 0610621641

1.2 Παραδοσιακό ελληνικό φαγητό

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Γ. Ρούφου 82, Τηλ. 0610273244

ΔΙΑΚΟΥ

Ερ. Σταυρού 67, Διάκος, Τηλ. 0610277929

ΚΟΥΚΟΣ

Θεοτοκοπούλου 1, Κουκούλι, Τηλ. 0610325077

ΜΑΡΑΒΕΛΑΣ

Γεροκομίου 60, Τηλ. 0610275901

ΤΖΟΛΑΣ

Δαμασκηνού, Εγλυκάδα, Τηλ. 0610641537

1.3 Διεθνής κουζίνα

ΚΥΡΙΝΙΑ (Κυπριακή ταβέρνα)

Κολοκοτρώνη 74, Τηλ. 0610622663

GOLDEN DRAGON (Κινέζικο εστιατόριο)

Ελευθερίας 10, Τηλ. 0610993077

PAPILLON (Ιταλικό εστιατόριο)

Αμερικής 62, Τηλ. 0610454880

1.4 Εστιατόρια με κήπο

ΑΚΤΑΙΟΝ

Πατρών – Πύργου 94, Παραλία, Τηλ. 0610522445

ΓΛΑΥΚΟΣ

Διακίδη Ιωάννου 195, Τηλ. 0610640600

ΔΑΣΣΑΚΙ

Γλαύκος, Τηλ. 0610641748

ΔΑΦΝΕΣ

Παραλία Προαστίου, Τηλ. 0610325674

ΔΙΜΟΡΙΠΙ

Παραλία Ακταίου, Τηλ. 0610992480

ΕΛΕΩΝΑΣ

Γλαύκος, Τηλ. 0610640516

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κάτω Καστρίτσι, Τηλ.0610993257

ΚΑΒΟΥΡΙ

Ηρώων Πολυτεχνείου 40, Παραλία Αγυιάς, Τηλ. 0610428066

ΚΛΗΜΑΤΑΡΙΑ

Κορυδαλέως 43, Τηλ. 0610422293

ΤΖΑΚΙ

Παραλία Προαστίου, Τηλ. 0610459960

CAMPING RION

Ποσειδώνος 11, Τηλ. 0610991585

ΣΙΔΝΕΥ

Πέλοπος, Εγλυκάδα, Τηλ. 0610223246

1.5 Ταβέρνες

ΑΗΔΟΝΙΑ

Μαραθωνομάχων 72, Εγλυκάδα, Τηλ.0610642042

ΚΕΛΑΡΙ

Ιωαν. Βλάχου 32 & Τριών Ναυάρχων, Τηλ. 0610326920

ΜΑΣΑΣΟΥΡΑ

Πατρών Κλάους 91, Τηλ. 0610327070

ΜΟΥΡΙΕΣ

Πετρωτό , Τηλ. 0610322129

ΠΙΘΑΡΙ

Περιβόλα, Τηλ. 0610640587

ΤΑ ΛΙΘΑΡΑΚΙΑ

Αγ. Διονυσίου 19, Τηλ. 0610420000

ΤΑΒΕΡΝΑ

Μαραγκοπούλου 67, Τηλ. 0610221326

ΤΟ ΓΑΛΑΖΙΟ ΜΑΤΙ

Αγ. Τριάδος 78, Τηλ. 0610337788

ΤΟ ΚΟΥΖΟΥΡΙ

Βορείου Ηπείρου 166, Τηλ. 0610931500

ΤΟ ΣΤΕΚΙ ΤΗΣ ΑΛΕΚΑΣ

Αγ. Ιωάννη Πράτσικα 126, Τηλ. 0610338644

1.6 Ψαροταβέρνες

ΑΠΑΝΕΜΟ

Όθωνος Αμαλίας 107, Τηλ. 0610313489

ΑΣΤΕΡΙΑ

Παραλία Προαστείου, Τηλ. 0610421837

CAVO D' ORO

Όθωνος Αμαλίας 100, Τηλ. 0610341172

ΝΤΙΝΟΣ

Όθωνος Αμαλίας 102, Τηλ. 0610336500

ΙΧΘΥΟΣΚΑΛΑ

Ιχθυόσκαλα, Τηλ. 0610333778

ΚΑΛΑΜΑΡΑΚΙΑ

Ηρώων Πολυτεχνείου 40, Τηλ. 0610428066

ΜΟΥΡΤΑ

Παραλία Κολοκοτρώνη 19, Τηλ. 0610522427

ΝΕΟ ΛΙΜΑΝΑΚΙ

Ηρώων Πολυτεχνείου (αντίθετα από τη Μαρίνα), Τηλ. 0610431369

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ

Αθ. Καρπενησιώτη 27, Τηλ. 0610346737

ΣΚΟΡΠΙΟΣ

Ηρώων Πολυτεχνείου 140, Τηλ. 0610427621

ΣΠΥΡΟΣ

Νοταρά 32, Τηλ. 0610437088

ΤΟ ΨΑΡΟΜΑΓΑΖΟ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ

Τριών Ναυάρχων 58, Τηλ. 0610326101

1.7 Ελληνική κουζίνα

ΑΧΙΛΛΕΙΟ

Παντανάσσης 54, Τηλ. 0610271522

EUROPA CENTER

Καρόλου 1 & Όθωνος Αμαλίας, Τηλ. 0610437006

EXPRESS

Γούναρη 6, Τηλ. 0610329643

ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΑΣ

Ρήγα Φεραίου 3, Τηλ. 0610271487

ΚΑΒΟΥΡΙ

Ηρώων Πολυτεχνείου 84, Τηλ. 0610428086

ΚΙΒΩΤΟΣ

Πλατεία Ομονοίας 27, Τηλ. 0610323794

ΜΑJESTIC

Αγίου Νικολάου 2, Τηλ. 0610272243

ΝΕΡΑΤΖΙΕΣ

Τριών Ναυάρχων 32, Τηλ. 0610334438

ΝΙΚΟΛΑΡΑΣ

Αγίου Νικολάου 50, Τηλ. 0610624595

ΟΛΥΜΠΙΟΝ

Αγίου Ανδρέου 57-59, Τηλ. 0610221154

ΠΑΤΡΙΝΟ

Πάρκο του Αγίου Ανδρέου, Τηλ. 0610334744

ΡΟΜΑΝΤΖΑ

Αγυιά 1, Τηλ. 0610420756

ΣΟΦΙΤΑ

Πατρών Κλάους 200, Τηλ. 0610327603

ΤΟ ΦΑΓΟΠΟΤΙ

Χείλωνος Πατρέως 2, Τηλ. 0610320717

ΤΡΕΙΣ ΝΑΥΑΡΧΟΙ

Τριών Ναυάρχων 61, Τηλ. 0610346585

ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

Καλαβρύτων 69, Τηλ. 0610325389

2. Καφέ – Μπαρ

ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ηρώων Πολυτεχνείου 58, Τηλ. 0610420121

ΑΕΤΙΟΝ

Αγίας Σοφίας 87, Τηλ. 0610425617

ΑΛΑΜΠΡΑ

Πλατεία Υψηλών Αλωνίων

ΑΝΤΙΚΟ

Αγίου Νικολάου 21, Τηλ. 0610225588

ΑΡΟΔΟ

Όθωνος Αμαλίας 69 & Πατρέως, Τηλ. 0610277036

ΑΡΩΜΑ

Γεροκωστοπούλου 53, Τηλ. 0610620855

BAR BAR

Πλατεία Υψηλών Αλωνίων 3, Τηλ. 0610342686

BLUE MONDAY

Ραδινού 8, Τηλ. 0610277716

CAFÉ AMAN

Πλατεία Υψηλών Αλωνίων 17, Τηλ. 0610337216

CAFÉ BIU

Πλατεία Ομονοίας 13, Τηλ. 0610222686

CAFÉ CAVONA

Μαιζώνος 157, Τηλ. 0610276476

CAFÉ CITY

Πλατεία Γεωργίου 30Α, Τηλ. 0610622686

CAFÉ DEL MARE

Τριών Ναυάρχων 38, Τηλ. 0610346043

CAFÉ NAVONA

Ραδινού 14, Τηλ. 0610459239

CAFÉ OLE

Αγίου Νικολάου 14, Τηλ. 0610279179

CAFÉ OVAL

Φιλοποίμενος 38-40, Τηλ. 0610276672

CHANTANT

Ραδινού 9, Τηλ. 0610277577

CAMEL CAFÉ

Γεροκωστοπούλου 45, Τηλ. 0610222757

CAPRICE

Πλατεία Υψηλών Αλωνίων 16, Τηλ. 0610342933

CASCOL

Γεροκωστοπούλου 48, Τηλ. 0610274996

CINEMA

Γεροκωστοπούλου 54, Τηλ. 0610274202

COMPLE

Ρήγα Φεραίου 44, Τηλ. 0610278080

CULT

Αγίου Νικολάου 11, Τηλ. 0610272286

ΔΑΣΥΛΛΙΟ

Δασύλλιο, Τηλ. 0610622135

ΔΑΙΔΑΛΟΣ

Τριών Ναυάρχων 45, Τηλ. 0610333020

DOLCE

Γεροκωστοπούλου 56, Τηλ. 0610226835

ΕΓΚΩΜΙΟ

Μαιζώνος 157, Τηλ. 0610625500

ΕΚΤΟΣ

Αγίου Νικολάου 25, Τηλ. 0610278378

ΕΛΛΗΝΙΚΟ

Μαιζώνος 101, Τηλ. 0610221357

ΕΜΠΑΡΓΚΟ

Αγίου Ανδρέου 61 & Τριών Συμμάχων, Τηλ. 0610273033

ΕΜΠΟΡΙΚΟ

Ρήγα Φεραίου 93-97, Τηλ.0610277793

ΕΝΝΕΑ ΜΟΥΣΕΣ

Γούναρη 35, Τηλ. 0610431486

AB FAB

Αμερικής 1, Τηλ. 0610431571

ΑΙΘΡΙΟ

Τριών Ναυάρχων Τηλ. 0610312282

ΦΑΡΟΣ

Ιχθυόσκαλα, Τηλ. 0610340494

FLO CAFÉ

Αγίου Νικολάου 17, Τηλ. 0610620255

ΦΟΥΑΓΙΕ

Αγίου Νικολάου 27, Τηλ. 0610623055

GALAXY

Αγίου Νικολάου 9, Τηλ. 0610275981

HAAGEN DAZS

Αγίου Νικολάου 8, Τηλ. 0610620029

ΗΛΙΑΚΟ

Πλατεία Υψηλών Αλωνίων, Τηλ. 0610335813

ΚΑΡΑΒΙΤΗΣ

Αγίου Νικολάου 23, Τηλ. 0610277677

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ

Μαιζώνος 123 & Πλατεία Γεωργίου, Τηλ. 0610273532

LA STRADA

Ραδινού 4, Τηλ. 0610275743

LA VEGHERA

Γεροκωστοπούλου 55, Τηλ. 0610279969

ΛΑΓΙΟΣ

Μαρίνα, Τηλ. 0610433111

MEDITERANEE

Αγίου Νικολάου 18, Τηλ. 0610279602

MULTI CAFÉ

Ραδινού 1, Τηλ. 0610623136

NEON

Φιλοποίμενος 37, Τηλ. 0610271990

ΩΔΕΙΟ

Αγίου Γεωργίου & Γεροκωστοπούλου, Τηλ.0610624176

ΠΑΛΑΙΟΝ

Αγίου Νικολάου 13, Τηλ. 0610226453

ΠΑΤΡΙΝΟ

Πάρκο Αγίου Ανδρέου, Τηλ. 0610331744

ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ

Ηρώων Πολυτεχνείου 58, Τηλ. 0610422487

PICCADILY

Πλατεία Υψηλών Αλωνίων 2, Τηλ. 0610339602

ROCK CAFÉ

Μαιζώνος 187 & Τσαμαδού, Τηλ. 0610313702

ΣΤΑΘΜΟΣ

Όθωνος Αμαλίας 27, Τηλ. 0610622550

ΣΟΚΟΛΑΤΙΝΟ

Αγίου Νικολάου 18, Τηλ. 0610227761

ΘΕΑΤΡΑΚΙ

Μαρίνα, Τηλ. 0610432924

VENICE

Ραδινού 3, Τηλ. 0610624102

3. Club

ΡΟΔΟΝ

Ηρώων Πολυτεχνείου

1000 ΧΕΙΛΙΑ

Ηρώων Πολυτεχνείου 120, Τηλ. 0610621641

CLUB DI OGGI

Γεροκωστοπούλου

4. Κέντρα με ζωντανή ελληνική μουσική

ΧΑΡΑΜΑ

Μαιζώνος & Σμύρνης

ΠΡΙΝ ΤΟ ΧΑΡΑΜΑ

Μαιζώνος & Καποδιστρίου

ΔΙΠΛΟΠΕΝΙΕΣ

Εγλυκάδα

ENNEA ΟΓΔΟΑ

Ακτή Δυμαίων 100

VILLY'S PARK

Ακτή Δυμαίων

ΠΑΡΙΖΙΑΝΑ

Παραλία Πατρών

ΝΤΕΦΙ

Όθωνος Αμαλίας & Τριών Ναυάρχων

4. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Στην Πάτρα μπορεί να φτάσει κανείς, οδικώς με αυτοκίνητο ή με λεωφορείο του ΚΤΕΛ, σιδηροδρομικώς με το INTERCITY ή με το απλό τρένο και με καράβι, φτάνοντας στο λιμάνι που βρίσκεται ακριβώς στο κέντρο της Πάτρας. Το λιμάνι της Πάτρας είναι το πιο σημαντικό μέσο μεταφοράς για την πόλη και γι' αυτό θα αναφερθώ σε αυτό εκτενέστερα.

ΛΙΜΑΝΙ

4.1 ΓΕΝΙΚΑ

Ο επισκέπτης της Πάτρας έχει την εντύπωση ότι όλα τα κτίρια, οι δρόμοι, οι πλατείες, έχουν στραμμένο το βλέμμα τους προς το λιμάνι της.

Το λιμάνι ήταν το κέντρο της ζωής των Πατρινών από αρχαιοτάτων χρόνων. Όσον αφορά στο θέμα αυτό θα υπάρξει εκτενέστερη αναφορά. Υπήρξε σταυροδρόμι ανεφοδιασμού μεταξύ Ανατολής και Δύσης, που σ' αυτό συναντήθηκαν οι ναυτικοί λαοί της Μεσογείου.

Το λιμάνι της Πάτρας είναι το τρίτο σε μέγεθος από τα λιμάνια της Ελλάδας και η πύλη της χώρας από και προς τη Δυτική Ευρώπη. Είναι εξοπλισμένο με σύγχρονα τεχνικά μέσα. Εκατοντάδες πλοία διαφόρων εθνοτήτων περνούν κάθε χρόνο από την Πάτρα μέσω του λιμανιού της και εκατοντάδες χιλιάδες τουριστών διέρχονται μέσω αυτού στην πόλη.

Δυστυχώς δεν αντικρίζουν πια τον γραφικότατο φάρο που αποτελούσε σήμα κατατεθέν του λιμανιού, αφού πριν από χρόνια θυσιάστηκε χάρη της διαπλάτυνσης της προβλήτας και της αναμόρφωσης του χώρου.

Η Πάτρα οφείλει στο λιμάνι τη θέση της σαν το τρίτο σε ανάπτυξη πολεοδομικό συγκρότημα της χώρας.

4.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΛΙΜΑΝΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Η ιστορία της δημιουργίας του λιμανιού της Πάτρας χάνεται στα βάθη των αιώνων. Για πρώτη φορά η περιοχή αναφέρεται από τον Στράβωνα σαν «ύφορμον μέτριον», που χρησιμοποιείται σαν τεχνητό λιμάνι σε αντιδιαστολή με τα φυσικά λιμάνια που βρίσκονται απέναντι στις Ακτές της Αιτωλίας και δεν προσφέρουν προστατευόμενα αγκυροβόλια.

Οι Ρωμαίοι χρησιμοποιούν το λιμάνι της Πάτρας, γεγονός που φαίνεται από τα νομίσματα του Κόμοδου (10 μ.Χ.) και του Σέπτιμου Σεβίρου (200 μ.Χ.). Έκτοτε το λιμάνι δεν έπαψε να λειτουργεί, αφού και οι Άραβες γεωγράφοι ανέφεραν την Πάτρα σαν «λιμένα Πατρών».

Στην περίοδο της Φραγκοκρατίας το λιμάνι της Πάτρας παραμένει σημαντικό κέντρο μεταφορών. Οι Καλαματιανοί συνήθιζαν να ονομάζουν το λιμάνι «Φράγκα Σκάλα». Κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας είχε αποκτήσει μεγάλο βάθος για να μπορεί να φιλοξενεί φρεγάτες. Στην περίοδο της Τουρκοκρατίας, ο Πουκεβίλ αναφέρει την ύπαρξη μόλου στο λιμάνι της Πάτρας, το οποίο ήταν ήδη κατεστραμμένο το 1816. Τα κτίρια που υπήρχαν εκεί τα ονομάζει «σεράγια» και χρησίμευαν για σταφιδαποθήκες, αποθήκες παστών σαρδέλων και υπόστεγα ψαράδων.

Το 1821 στο παλιό λιμάνι προσέγγιζαν πλοία από τα νησιά του Ιονίου και έπαιρναν κυνηγημένα γυναικόπαιδα, ενώ το 1828 έρχονταν τα πλοία της Αμερικανικής βοήθειας και δύο μήνες μετά την απελευθέρωση ήρθαν 100 ιστιοφόρα με υλικό οικονομικής βοήθειας.

Από το 1836 αρχίζει η νεώτερη περίοδος του λιμανιού. Η μεγάλη κίνηση στο λιμάνι δημιούργησε από πολύ νωρίς τις σκέψεις για την αναγκαιότητα της προστασίας του φυσικού όρμου και ως εκ τούτου, της διευκόλυνσης των караβιών που αγκυροβολούσαν σε αυτόν. Γι' αυτό η 22 Αυγούστου του 1836 θεωρείται ως ιστορική, γιατί τότε αποφασίστηκε να πραγματοποιηθούν οι σκέψεις για τη βελτίωση του λιμανιού. Από τότε άρχισε για την Πάτρα και τους κατοίκους της, ένας επίπονος, μακροχρόνιος και πολυδάπανος αγώνας δρόμου, για την κατασκευή του τεχνητού λιμανιού της πόλης, έργο που βασίστηκε αποκλειστικά και μόνο στις οικονομικές αντοχές των Πατρινών.

Το τεχνητό λιμάνι της Πάτρας εκτός από αναπτυξιακός φορέας της πόλης και ψυχαγωγικός παράγοντας των πατρινών, υπήρξε και ο χώρος προώθησης του αθλητικού πνεύματος, γιατί εκεί διοργανώθηκαν στις 20 Ιουλίου 1892, οι πρώτοι στην Πάτρα κολυμβητικοί αγώνες.

Άσχημη τύχη είχε όμως το λιμάνι από τους γείτονες Ιταλούς, οι οποίοι το πρωί της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940, χωρίς προειδοποίηση βομβάρδισαν την Πάτρα και το λιμάνι της. Χειρότερη τύχη όμως επεφύλασσαν για το λιμάνι οι Γερμανοί κατακτητές, οι οποίοι λίγο πριν εγκαταλείψουν την πόλη, σχεδίασαν την ολοσχερή καταστροφή του. Πριν τα ξημερώματα της 4^{ης} Οκτωβρίου άρχισαν οι ανατινάξεις στο λιμάνι, οι οποίες όμως δεν ολοκληρώθηκαν όλες βάσει του σχεδίου και οι καταστροφές αποφεύχθηκαν.

Μετά τον πόλεμο οι ζημιές επανορθώθηκαν και το λιμάνι της πόλης εξακολούθησε να παραμένει το τρίτο μεγαλύτερο λιμάνι της

χώρας και να συνεχίζει μέσα στο πέρασμα των χρόνων να εξυπηρετεί τους τουρίστες.

4.3 ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΣΗΜΕΡΑ

Το λιμάνι της Πάτρας αυτή τη στιγμή εξυπηρετεί το σύνολο της ναυτιλιακής κίνησης που κατά το μεγαλύτερο ποσοστό αφορά την πορθμειακή σύνδεση Ελλάδας – Ιταλίας (με πέντε διαφορετικά λιμάνια: Μπάρι, Μπρίντεζι, Βενετία, Αγκώνα, Τεργέστη) με αρκετές δεκάδες πλοία. Ένας μικρός αριθμός πλοίων εξυπηρετεί την ακτοπλοϊκή κίνηση με τα νησιά Κεφαλονιά και Ιθάκη, ενώ περιορισμένες εκφορτώσεις γίνονται στα κρηπιδώματα.

Οι υφιστάμενες λιμενικές εγκαταστάσεις μπορούν να εξυπηρετήσουν οριακά τον υφιστάμενο αριθμό πλοίων από απόψεως θέσεων πρυμνοδέτησης και πλωροδέτησης.

Το σύνολο της εισερχόμενης – εξερχόμενης κίνησης πραγματοποιείται σε χρονικό διάστημα λίγων ωρών, με αποτέλεσμα το αστικό οδικό δίκτυο της πόλης να αδυνατεί, τους θερινούς μήνες, να απορροφήσει τους ιδιαίτερα αυξημένους αριθμούς οχημάτων από και προς τον λιμένα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Δ '

ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

1. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Η Πάτρα παρ' όλο που είναι μια πολύ όμορφη πόλη, με παρελθόν αξιόλογο και πολλά τουριστικά αξιοθέατα, εν τούτοις δεν έχει πολύ μεγάλο αριθμό τουριστών. Ο λόγος είναι απλός. Βρίσκεται σε ένα ενδιάμεσο σημείο. Συγκεκριμένα απέχει από την Αθήνα 2,5 ώρες και από την Αρχαία Ολυμπία 1,5 ώρα. Είναι εύκολο λοιπόν για τους τουρίστες που έρχονται με τα πλοία από την Ιταλία κυρίως, να μη μείνουν στην Πάτρα, αλλά να φύγουν κατευθείαν για τους δύο αυτούς ή και περισσότερους προορισμούς.

Δυστυχώς όμως φταίει και οι ναυτιλιακές εταιρείες οι οποίες έχουν προγραμματίσει έτσι τις αφίξεις των πλοίων τους στο λιμάνι της Πάτρας, ώστε να φτάνουν το πρωί και έτσι να μπορούν να φύγουν οι ταξιδιώτες άνετα για άλλους προορισμούς. Αν τα πλοία έφταναν το βράδυ, οι ταξιδιώτες θα ήταν αναγκασμένοι να αναζητήσουν ξενοδοχειακά καταλύματα εντός και εκτός της πόλεως των Πατρών.

Παρ' όλα τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο τουρισμός στην Πάτρα, είναι γεγονός ότι σε σύγκριση με το παρελθόν, ο τουρισμός στην Πάτρα σήμερα αυξάνεται. Παρά το γεγονός λοιπόν ότι όλοι σχεδόν οι ταξιδιώτες είναι περαστικοί, για

την περίοδο του 2000 υπήρξε μεγάλη αύξηση του τουρισμού σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια.

Ενδεικτικά, σύμφωνα με πηγές της Τουριστικής Αστυνομίας Πατρών, για το χρονικό διάστημα του Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2000, η τουριστική κίνηση στην Πάτρα εξελίχθηκε ως εξής:

ΠΕΛΑΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

Ο αριθμός των αφιχθέντων και διανυκτερευσάντων ημεδαπών και αλλοδαπών έχει ως κατωτέρω:

Σημειώνεται ότι οι παρακάτω αριθμοί δεν προέρχονται από όλα τα ξενοδοχεία της Πάτρας και της γύρω περιοχής, καθώς κάθε μήνα υπήρχαν ξενοδοχεία που δεν είχαν προσκομίσει το μηνιαίο δελτίο αφίξεων και διανυκτερεύσεων ημεδαπών και αλλοδαπών.

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΦΙΧΘΕΝΤΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΑΝΤΩΝ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2000		
ΗΜΕΔΑΠΟΙ	9.421	15.608
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	761	2.387
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2000		
ΗΜΕΔΑΠΟΙ	12.971	22.046
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	1.226	3.608
ΜΑΡΤΙΟΣ 2000		
ΗΜΕΔΑΠΟΙ	13.824	24.720
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	1.521	4.429
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2000		
ΗΜΕΔΑΠΟΙ	8.001	14.519
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	3.309	6.078

ΜΑΙΟΣ 2000

ΗΜΕΔΑΠΟΙ	11.880	21.586
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	2.828	8.822

ΙΟΥΝΙΟΣ 2000

ΗΜΕΔΑΠΟΙ	10.069	18.198
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	2.087	5.100

ΙΟΥΛΙΟΣ 2000

ΗΜΕΔΑΠΟΙ	8.932	18.282
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	3.412	7.618

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2000

ΗΜΕΔΑΠΟΙ	11.898	23.885
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	5.637	9.010

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2000

ΗΜΕΔΑΠΟΙ	16.083	27.935
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	4.013	7.358

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2000

ΗΜΕΔΑΠΟΙ	13.287	24.008
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	2.222	5.409

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2000

ΗΜΕΔΑΠΟΙ	12.389	22.650
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	1.079	3.686

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2000

ΗΜΕΔΑΠΟΙ	11.376	20.967
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	1.108	3.452

1.1 Έρευνες που αφορούν στον τουρισμό της Πάτρας

Ιταλοί και Γερμανοί είναι οι καλύτεροι επισκέπτες της Πάτρας, με τη διαφορά ότι οι πρώτοι έρχονται με το καράβι και οι δεύτεροι με το αεροπλάνο. Το μεγαλύτερο ποσοστό των επισκεπτών της Πάτρας όμως (36%) έρχονται στην πόλη για να φύγουν, καθώς διαθέτουν μόλις μία ώρα για να μείνουν στην πόλη.

Τα χρήσιμα και αξιοποιήσιμα στοιχεία, ως προς την εθνικότητα, τις ηλικίες, το χρόνο παραμονής και το μέσο άφιξης στην Πάτρα, παρουσιάστηκαν τον Αύγουστο του 2001 στα εγκαίνια του Κέντρου Πληροφόρησης Τουρισμού, που δημιουργήθηκε από το Δήμο Πατρέων και λειτουργεί από την Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης Αχαΐας. Το Info center, στις πρώην σταφιδαποθήκες Μπάρρυ, μέσα σε ένα μικρό χρονικό διάστημα το καλοκαίρι, είχε προσφέρει πληροφόρηση σε περισσότερους από 12.000 τουρίστες.

Οι περισσότεροι (26%) απευθύνθηκαν εκεί για να βρουν ενημερωτικό, τουριστικό υλικό για την περιοχή, άλλοι γιατί αναζητούσαν εταιρεία μεταφοράς (18%), κάποιοι για γενικές πληροφορίες (10%), κι ένας συνολικά σημαντικός αριθμός προκειμένου να ρωτήσει για τα δρομολόγια πλοίων (9%), τρένων (5%), λεωφορείων (5%) ή έψαχναν για Τράπεζα (18%).

Από τα στοιχεία που έχει συγκεντρώσει το Κέντρο, τα οποία είναι ενδεικτικά, προκύπτει ότι τα 25% των επισκεπτών φθάνουν στην Πάτρα και δεν ξέρουν πόσο θα μείνουν, το 9% υπολογίζει να μείνει μισή μέρα, ένα αντίστοιχο ποσοστό για τρεις ώρες και το 21% για δύο ώρες.

Από τα παραπάνω φαίνεται και τεκμηριωμένα πλέον, ότι η διαμονή των τουριστών στην πόλη είναι δύσκολη υπόθεση αφού το 57% προτίθεται να μείνει στην Πάτρα από μία έως δύο ώρες.

Ενδιαφέρον ωστόσο έχουν οι ηλικίες των επισκεπτών. Το υψηλότερο ποσοστό (54%) είναι από 21 έως 30 χρόνων και ακολουθούν οι μεγαλύτεροι από 31 έως 49 χρόνων (42%).

Το λιμάνι φέρνει στην πόλη το μεγαλύτερο μέρος του τουρισμού, καθώς το 43% των επισκεπτών φθάνουν με πλοίο, το 26% με λεωφορείο, το 13% με τρένο, αντίστοιχο είναι το ποσοστό των ταξιδιωτών με τα σακίδια στον ώμο, ενώ μόλις το 1% φθάνει στην πόλη μέσω του αεροδρομίου του Αράξου, το οποίο από πλευράς εθνικότητας προσελκύει κυρίως Γερμανούς (59%), Γάλλους (27%), Αυστριακούς (8%), Τσέχους (4%) και Βέλγους (2%).

Σε ότι αφορά συνολικά τις εθνικότητες των επισκεπτών της Πάτρας, από την πόλη περνούν οι πάντες με πρώτους τους Ιταλούς (24%) και τους Άγγλους (22%). Έχουμε ακόμη περαστικούς Γερμανούς (14%), Γάλλους (12%), ενώ ποσοστιαία ακολουθούν Ισπανοί (6%), Αμερικανοί (5%), Έλληνες (4%), Ιάπωνες (3%), Αυστραλοί, Καναδοί και Κινέζοι (1%).

1.2 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΑΧΑΪΑΣ ΣΠ. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟ

Τις δυσμενείς επιπτώσεις από τη μεγάλη μείωση του τουρισμού στη χώρα μας, που όπως δείχνουν τα μέχρι τώρα στοιχεία παρουσιάζει κάμψη, με δυσμενέστερες συνέπειες σε κρίσιμες περιοχές της πατρίδας μας, επεσήμανε μιλώντας σε τηλεοπτικό σταθμό της Αθήνας, ο βουλευτής Αχαΐας της ΝΔ Σπήλιος Σπηλιωτόπουλος.

Επισημαίνοντας ότι η μείωση του τουρισμού έχει δυσμενείς παρενέργειες σε όλο το φάσμα της οικονομίας, την ώρα μάλιστα που η Ελλάδα θα έπρεπε να προετοιμάζεται και στον τουριστικό τομέα για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, προτείνει την εκπόνηση ενός πενταετούς αναπτυξιακού προγράμματος, που θα αντιμετωπίσει τα θέματα της ηλεκτροδότησης, ύδρευσης, τηλεπικοινωνιών, υγείας και κυρίως των μεταφορών (αεροπορικών και θαλασσιών), καθώς και της βελτίωσης του οδικού δικτύου των νησιών και γενικότερα των τουριστικών περιοχών.

Ο Σπ. Σπηλιωτόπουλος τονίζει ότι η κάμψη του τουρισμού οφείλεται:

Στην κρίση του Χρηματιστηρίου.

Τις συνεχείς υποτιμήσεις της τουριστικής λίρας.

Την συνεχιζόμενη κρίση στα Σκόπια.

Τέλος, τα περσινά ακτοπλοικά ατυχήματα δυσφήμισαν διεθνώς τη χώρα μας.

Οι εκτιμήσεις αυτές παρουσιάστηκαν στην εφημερίδα «Πελοπόννησος», στις 27 Αυγούστου 2001.

2. ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

2.1 Αθλητικός τουρισμός

Η Πάτρα του σήμερα έχει να επιδείξει αρκετά στοιχεία που θα προσελκύσουν το ενδιαφέρον ενός ατόμου για να επισκεφτεί την πόλη. Μπορεί να του δώσει κίνητρο να την επισκεφτεί, το οποίο δεν έχει σχέση με αρχαιολογικούς χώρους και άλλα αξιοθέατα.

Τα τελευταία χρόνια η Πάτρα έχει αποκτήσει ένα είδος «αθλητικού» τουρισμού. Χάρη στις διάφορες αθλητικές διοργανώσεις που γίνονται στην πόλη, έχει αυξηθεί η κίνηση στα ξενοδοχεία και κατά συνέπεια στα εστιατόρια, στα μαγαζιά της πόλης.

Ο κόσμος που έρχεται στην Πάτρα να παρακολουθήσει τις μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις, αλλά και άλλες μικρότερης εμβέλειας, δεν είναι ο γνωστός τουρίστας που όλοι γνωρίζουμε, αυτός που έρχεται για διασκέδαση, ξεκούραση στην Πάτρα.

Βέβαια, από την στιγμή που κάποιος ξεκινάει από τον τόπο μόνιμης διαμονής του για να φτάσει σε έναν άλλο τόπο, όπου θα περάσει ένα μικρό χρονικό διάστημα, και δεν έρχεται για άλλες υποχρεώσεις όπως δουλειά, τότε θεωρείται τουρίστας. Στην περίπτωση που εξετάζουμε τώρα, θεωρούμε τουρίστα αυτόν που φεύγει από τον τόπο μόνιμης κατοικίας του για να πάει σε έναν άλλο με σκοπό να παρακολουθήσει κάποια αθλητικά γεγονότα.

Σ' αυτό το είδος τουρισμού έχει συμβάλει το αθλητικό κέντρο «Ολυμπιονίκης Δημήτριος Τόφαλλος», με τις αθλητικές διοργανώσεις που φιλοξενεί. Έτσι δεν έρχονται μόνο οι αθλητές

που γεμίζουν τα ξενοδοχεία, αλλά και απλός κόσμος που απλά θέλει να παρακολουθήσει τους διάφορους αγώνες. Τα άτομα αυτά καθώς και οι αθλητές, θα κάνουν την βόλτα τους στην πόλη, θα επισκεφθούν μαγαζιά για να ψωνίσουν, θα φάνε σε εστιατόρια. Όλα αυτά αυξάνουν την αγοραστική κίνηση της πόλης.

Τον τελευταίο χρόνο έχουν γίνει πολλές αθλητικές διοργανώσεις στην Πάτρα, όπως:

- ♦ Το Τσάμπιονς Λίγκ Κίκ – Μπόξινγκ, στο «Ολυμπιονίκης Δημήτριος Τόφαλλος».

Οι αγώνες αυτοί προσέλκυσαν πολύ κόσμο, φίλους του αθλήματος από την Αθήνα, την Τρίπολη, την Λευκάδα, την Κόρινθο, το Αγρίνιο και άλλες πόλεις.

- ♦ Τα Τοφάλλεια στο Εθνικό Στάδιο.

Ήταν ένα από τα μεγαλύτερα αθλητικά γεγονότα του καλοκαιριού για την Πάτρα. Στις 22 Ιουλίου έδωσαν ραντεβού για τους αγώνες στίβου πολλοί ολυμπιονίκες Έλληνες και ξένοι. Το πόσο σημαντική ήταν αυτή η διοργάνωση για την Πάτρα, φαίνεται και στα λόγια του προέδρου της ΕΑΣ ΣΕΓΑΣ Βόρειας Πελοποννήσου, Βαγγέλη Τζελάτη: «Η επιτυχία του μίτινγκ σημαίνει κέρδος για την Πάτρα. Μόνο και μόνο ότι το όνομα της Πάτρας θα ακουστεί σε τόσες χώρες του κόσμου μέσα από τα διεθνή Πρακτορεία Ειδήσεων, από το Ίντερνετ, η προβολή θα είναι μεγάλη.»

- ♦ Το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Ελληνορωμαϊκής Πάλης, στο «Ολυμπιονίκης Δημήτριος Τόφαλλος».

Στις 6 – 9 Δεκεμβρίου έγινε η πιο σημαντική αθλητική διοργάνωση στην Πάτρα. Το 46ο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα

Ελληνορωμαϊκής Πάλης, που συγκέντρωσε αθλητές από πολλά κράτη του κόσμου. Οι χώρες που συμμετείχαν έφτασαν τις 58 και προέρχονταν από την Ευρώπη, την Ασία, την Αμερική.

Οι αγώνες αυτοί δεν ήταν προγραμματισμένοι να γίνουν στην Ελλάδα, πόσο μάλλον στην Πάτρα, όμως μετά από μια τρομοκρατική ενέργεια, που έγινε στον αρχικό χώρο διεξαγωγής τους στις ΗΠΑ, αποφασίστηκε οι αγώνες αυτοί να γίνουν σε άλλη χώρα. Κερδισμένη από όλο αυτό το θέμα βγήκε η Ελλάδα και φυσικά η Πάτρα.

- ◆ Το Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα ενόργανης γυμναστικής από 18 – 21 Απριλίου

Αρκετές είναι όμως και οι διοργανώσεις που πρόκειται να γίνουν στην Πάτρα. Δεδομένου ότι έχει τη δυνατότητα να φιλοξενήσει μεγάλα αθλητικά γεγονότα, και ότι στο μέλλον θα έχει λύσει το πρόβλημα με την έλλειψη ξενοδοχείων, αναμένονται να γίνουν κάποια αθλητικά γεγονότα όπως για παράδειγμα:

- ◆ Το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Ελληνορωμαϊκής Πάλης Γυναικών

Επίσης οι Μεσογειακοί Αγώνες του 2009, είναι μια από τις διοργανώσεις που η Πάτρα φιλοδοξεί να διεκδικήσει και επόμενα να φιλοξενήσει.

2.2 Προτάσεις για εναλλακτικές μορφές τουρισμού από την Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης Αχαΐας

Στροφή στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού με ταυτόχρονη αναβάθμιση των τουριστικών υποδομών της περιοχής είναι οι

οριζόντες που καταρχήν έθεσε το Δ.Σ. της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης Αχαΐας (ΕΤΑΑ), κατά τη πρώτη του συνεδρίαση.

Τα μέλη του Δ.Σ. συμφώνησαν να μαζέψουν εγκαίρως όλες τις μελέτες που έχουν εκπονηθεί και αφορούν τις τουριστικές προοπτικές της περιοχής και με άξονα αυτές να δημιουργηθεί μια ενιαία στρατηγική, η οποία θα ακολουθείται και από τους επιμέρους φορείς.

Ο δρόμος που φαίνεται να ακολουθείται είναι κυρίως η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως ο Συνεδριακός, ο Θρησκευτικός και ο Οινοτουρισμός, τομείς στους οποίους θεωρείται ότι μπορεί να επενδύσει η περιοχή, με την προϋπόθεση ότι θα υπάρξουν και οι αναγκαίες αναβαθμίσεις σε υποδομές και υπηρεσίες.

Χρήσιμες χαρακτηρίστηκαν οι υποδείξεις του δικτύου «Ντετούρ». Πρόκειται για το κοινοτικό πρόγραμμα, στο οποίο μέλη είναι Ευρωπαϊκές πόλεις, μεταξύ των οποίων και η Πάτρα, με διερχόμενο τουρισμό και κοινό στοιχείο την αδυναμία τους να συγκρατήσουν έστω και μέρος των διερχομένων.

Οι υποδείξεις που έγιναν από τους Ευρωπαίους εταίρους αφορούν κυρίως τις ελλείψεις μας και το επίπεδο υπηρεσιών που παρέχουμε στους τουρίστες. «Πρόκειται για σημεία που καλούμαστε να διορθώσουμε άμεσα, αν θέλουμε να μιλάμε για συγκράτηση του τουρισμού» φέρεται ότι τονίστηκε στη χθεσινή συνεδρίαση. Για την υποστήριξη του τουρισμού αποφασίστηκε ακόμη να ιδρυθούν συνολικά δέκα σημεία πληροφόρησης στην Πάτρα και τριάντα σε όλο το νομό, απ' όπου θα διανέμονται ενημερωτικά φυλλάδια για τουριστικούς προορισμούς.

Στις αποθήκες του Μπάρρου λειτουργούσε κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού το Κέντρο Διαχείρισης Τουρισμού.

3. ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

3.1 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΝΕΟΥ ΛΙΜΕΝΑ

Ένα από τα έργα τα οποία θα βοηθήσουν τον τουρισμό της Πάτρας είναι και η κατασκευή του νέου λιμανιού. Υπολογίζεται ότι θα μπορεί να εξυπηρετεί ημερησίως γύρω στα 20 πλοία τα οποία θα έρχονται από την Ευρώπη, αριθμός αρκετά μεγαλύτερος από αυτά που ήδη εξυπηρετεί το υπάρχον λιμάνι.

Τα έργα έχουν ήδη ξεκινήσει από το 1999 και υπολογίζεται ότι θα ολοκληρωθούν μετά το 2006. Το λιμάνι αυτό θα βρίσκεται στη νότια είσοδο της πόλης, κοντά στον Ιερό Ναό του Άγιου Ανδρέα. Η δημιουργία του νέου λιμένα θα κοστίσει περίπου 40 εκατομμύρια ευρώ (13 δισεκατομμύρια δραχμές) και είναι συγχρηματισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το Ελληνικό Δημόσιο.

Στο σύγχρονο λιμένα θα πρέπει ταυτόχρονα να προσφέρεται η μέγιστη εξυπηρέτηση στους χρήστες με τη δημιουργία σύγχρονων υποδομών (χώρων, εξοπλισμών, πληροφορικής), αλλά και σύγχρονων επιβατικών σταθμών και καταστημάτων για χρήση από τους τουρίστες.

Οι ωφέλειες που θα προκύψουν από τη δημιουργία ενός τέτοιου σύγχρονου λιμένα είναι:

- ❖ Αύξηση της κίνησης των τουριστών που θα έρθουν στην Ελλάδα

- ❖ Εύρυθμος, ταχεία και ασφαλής διακίνηση των επιβατικών οχημάτων και λεωφορείων στους αριθμούς που προβλέπονται από τα κριτήρια σχεδιασμού.
- ❖ Αύξηση του ενδοκοινοτικού διαμετακομιστικού και μη έργου καθώς και των εθνικών εξαγωγών. Ο θαλάσσιος άξονας Πάτρας – Ιταλίας σε συνδυασμό και με άλλα περιφερειακά κοινοτικά λιμάνια πρέπει να εκσυγχρονιστεί προκειμένου να διακινεί όχι μόνο τα Εθνικό εισαγωγικό – εξαγωγικό έργο από και προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και το διαμετακομιστικό έργο από και προς ΒΔ Ευρώπη και χώρες της Ανατολικής Μεσογείου και του Περσικού Κόλπου.

Ο εκσυγχρονισμός του λιμένος της Πάτρας με σύγχρονες εγκαταστάσεις είναι επιβεβλημένος λόγω του σφοδρού ανταγωνισμού που θα αντιμετωπίσουν σύντομα τα Ελληνικά λιμάνια από τ' άλλα λιμάνια της Ανατολικής Μεσογείου.

3.2 ΟΔΙΚΑ ΕΡΓΑ

Δύο είναι τα οδικά έργα τα οποία θα βοηθήσουν την Πάτρα και τουριστικά. **Το κυριότερο είναι η ζεύξη Ρίου – Αντιρρίου.** Οι εργασίες έχουν ήδη αρχίσει και υπολογίζεται ότι η γέφυρα θα είναι έτοιμη το 2004. Η γέφυρα αυτή θα είναι μνημείο μοναδικό τεχνολογικό.

Παλιότερα για το έργο αυτό κυκλοφορούσε στον κύκλο των ξενοδόχων η άποψη ότι θα βλάψει τα ξενοδοχεία της περιοχής. Η άποψη αυτή στηρίζεται στο ότι τους χειμερινούς κυρίως μήνες κάποιοι αποκλείονται λόγω του κλεισίματος της πορθμειακής γραμμής Ρίου – Αντιρρίου. Έτσι επωφελούνται τα ξενοδοχεία από εκείνους που θα παράτειναν αναγκαστικά την παραμονή τους στην πόλη.

Αντίθετα πολλοί θα είναι εκείνοι που θα έρχονται πλέον από τη κεντρική Ελλάδα πιο εύκολα, καθώς δεν θα επηρεάζεται πλέον η πρόσβασή τους από τις καιρικές συνθήκες, αλλά θα είναι πιο εύκολη, πιο γρήγορη και πιο φθηνή.

Τέλος η γέφυρα αυτή θα είναι αξιοθέατο καθώς στην Ελλάδα δεν υπάρχει άλλη. Τέτοιες γέφυρες υπάρχουν στο εξωτερικό μόνο και κυρίως στις ΗΠΑ.

Το δεύτερο έργο που θα βοηθήσει σημαντικά την Πάτρα είναι **ο Περιφερειακός Δρόμος**. Η κατασκευή του έχει αρχίσει εδώ και πολλά χρόνια, εργασίες γίνονται αλλά είναι δύσκολο να πει κανείς το πότε θα δοθεί στην κυκλοφορία. Οι δεκάδες νταλίκες που περνούν καθημερινά μέσα από την πόλη, επιβαρύνουν σημαντικά την κυκλοφορία και κατέχουν ένα μεγάλο ποσοστό στην

ηχορύπανση. Ειδικά η παραλιακή οδός είναι προβληματική τους καλοκαιρινούς μήνες. Η σημασία της ολοκλήρωσης αυτού του δρόμου είναι μεγάλη, αν λάβουμε υπ' όψην μας ότι αυτό έχει άμεση σχέση με την εικόνα που βλέπουν οι τουρίστες που έρχονται ή φεύγουν από την πόλη μέσω του λιμανιού, αλλά και με τα οχήματά τους.

3.3 ΠΑΤΡΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ 2006

Το 2006 θα είναι μια χρονιά σταθμός στην ιστορία της Πάτρας. Η ανακήρυξή της ως πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης θα την κάνει γνωστή στον υπόλοιπο κόσμο και επιπλέον θα δώσει και μεγάλη ώθηση στον τουρισμό της, καθώς οι επισκέπτες της πόλης θα είναι πολλοί.

Η Πάτρα χρειάζεται ένα οραματικό σχέδιο, και γι' αυτό επιχειρησιακό και ρεαλιστικό, με πολεοδομικές και πολιτιστικές παρεμβάσεις που θα αναδείξουν την ίδια τη φύση της πόλης τόσο στον Ελληνικό όσο και στον διεθνή χώρο.

Γι' αυτό το λόγο και θα ριχθεί βάρος στην ανάδειξη του θαλάσσιου μετώπου, στο ιστορικό κέντρο, στις υποδομές και στις συνοικίες. Πιο συγκεκριμένα:

Το νέο όραμα για την Πάτρα, εξαρτάται από την πραγματική, ρεαλιστική και βιώσιμη υλοποίηση τεσσάρων Αξόνων και μιας Πρότασης (Δημόσιο Σήμα). Ο χρόνος, αν και όχι άφθονος, επαρκεί για την πραγμάτωση αυτού του σχεδίου.

Πρώτος άξονας: Διαχείριση του θαλάσσιου μετώπου

Η αποξένωση της κοινωνικής ζωής της Πάτρας από τη θάλασσα, έως το 2006 πρέπει να λάβει τέλος. Η πόλη με την αμφιθεατρική θέα, είναι καιρός να αποκτήσει συνεχή και αδιάλειπτη σχέση με την ακτογραμμή της, που παρουσιάζει μοναδική ποικιλία και δυνατότητες, που μπορεί κάλλιστα να συνδυάζουν οικονομικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, χώρους αναψυχής και περιπάτου, μαζί με τις απαραίτητες αστικές λειτουργίες.

Ο πρώτος άξονας απαιτεί προσεκτικό χειρισμό και συνεργασία με τους κρατικούς φορείς και τις υπηρεσίες του Δήμου, με το Λιμενικό Ταμείο, καθώς και με τους ιδιώτες που προτίθενται να επενδύσουν σε συμβατές ως προς την λειτουργία του παραλιακού μετώπου χρήσεις.

Δεύτερος άξονας: Διαχείριση του δημόσιου χώρου στο ιστορικό κέντρο.

Αφορά κυρίως το ιστορικό κέντρο και οδηγεί στην ανασύνθεση και ανάπλαση όλων των τομέων του αρχιτεκτονικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, όπως:

- ❖ Αναπλάσεις όψεων
- ❖ Αναπλάσεις στοών
- ❖ Αναπλάσεις πλατειών
- ❖ Ολοκληρωμένη ανασύνθεση του πρασίνου
- ❖ Επιλεκτικές πεζοδρομήσεις σε τμήματα οδών. Στόχος είναι η ανάδειξη τριών «καθέτων» οδών, που αποτελούν σήμα κατατεθέν της Πάτρας και σε συνδυασμό με το νέο παραλιακό μέτωπο, θα οδηγήσουν την οικονομική, πολιτιστική και

κοινωνική ανάπτυξη της πόλης σε μεγάλο βάθος σε ολόκληρο τον ιστό της.

Τρίτος άξονας: Πολιτιστική υποδομή

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η πόλη θα μπορέσει να χαρεί τα νέα πολιτιστικά της κτίρια και την ανανέωση των υφισταμένων κελυφών της με τον καλύτερο και πιο αποτελεσματικό τρόπο. Τα κελύφη «υποδοχής» των πολιτιστικών εκδηλώσεων του 2006 (αλλά και στο μέλλον, αφού η λειτουργική τους συνέχεια και επάρκεια είναι εξασφαλισμένη εξαιτίας του δοκιμασμένου μηχανισμού των φορέων που θα τα διαχειρίζονται) είναι 25 και αναπτύσσονται στο ιστορικό κέντρο και στο ευρύτερο πολεοδομικό συγκρότημα.

Τέταρτος άξονας: Επεμβάσεις εκτός του κέντρου της πόλης και αποκέντρωση

Η πόλη ασφυκτιά με ανεπαρκές εξωτερικό οδικό δίκτυο και πρόβλημα στάθμευσης, προσωρινής ή διαρκούς. Θεωρείται ότι έως το 2006 θα έχουν ολοκληρωθεί τα έργα συγκοινωνιακής υποδομής που έχουν ήδη αναγγελθεί επισήμως και η υλοποίησή τους θα επιτρέψει στο ιστορικό κέντρο της πόλης και στις γειτονιές της να αναπνεύσουν.

Παράλληλα, πρέπει να ενισχυθεί η με αυτοχρηματοδότηση κατασκευή πολυώροφων χώρων στάθμευσης και η εγκατάσταση συστήματος οργανωμένων χώρων στάθμευσης (με παρκόμετρα) στο ιστορικό κέντρο. Επίσης στο λιμάνι και σε πλατείες, πρέπει να οργανωθεί σταθερός μηχανισμός οργανωμένης στάθμευσης

οχημάτων. Στη σωστή κατεύθυνση κινείται και η πρωτοβουλία του Δήμου να παρέχει στους χρήστες του πάρκινγκ της Ακτής Δυμαίων δωρεάν μεταφορά από και προς το κέντρο της πόλης.

Αυτός ο άξονας, της «αποκέντρωσης» για την αποσυμφόρηση του οδικού φόρτου, είναι και προθεσματικά επιτακτικός, αφού η δημιουργία με τις άλλες προτάσεις, ενός ελκυστικού ιστορικού κέντρου και ενός θαλασσίου μετώπου, προϋποθέτει ότι η κίνηση από οχήματα θα είναι ελεγχόμενη και ότι μεγάλο μέρος της δραστηριότητας των πολιτών θα τελείται σε ελεύθερους από κίνηση χώρους.

Οι χώροι που θα ενταχθούν στο Πολιτιστικό Πρόγραμμα είναι οι εξής:

1. Συγκρότημα Λαδόπουλου
  - Κλειστό θέατρο 700 θέσεων
  - Κλειστό θέατρο 200 θέσεων
  - Πολυχώρος
  - Δύο υπαίθριοι διαμορφωμένοι χώροι
  - Εκτελεστική διοίκηση πολιτιστικής πρωτεύουσας
2. Συγκρότημα Μπάρρυ
  - Θεατρικός χώρος
  - Εκθεσιακός χώρος
  - Κέντρο πληροφόρησης
3. Θέατρο Απόλλων
4. Αίθουσα Φιλαρμονικής
5. Ανοικτό θέατρο 3000 θέσεων στην Πλαζ

6. Ρωμαϊκό Ωδείο
7. Μεσαιωνικό κάστρο στο Ρίο
8. Διακίδειος
9. Νέο κτίριο στο οικόπεδο Καρανικολού
10. Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο
11. Βυζαντινή Συλλογή (στο παλαιό νοσοκομείο)
12. Μουσείο Λαϊκού Πολιτισμού
13. Συγκρότημα Αχάια Κλάους
14. Εγκαταστάσεις στο λιμάνι
  - Dock 4
  - Μόλος Αγίου Νικολάου
  - Ζώνη Ηρώων Πολυτεχνείου
15. Ανοιχτοί χώροι
  - Κάστρο
  - Ψηλά Αλώνια
16. Βιομηχανικοί χώροι
  - Μύλοι Αγίου Γεωργίου
17. Πλατείες και δημόσιοι χώροι
  - Πλατεία Γεωργίου
  - Πλατεία Όλγας
  - Πλατεία Ελευθερίας
  - Πλατεία Γ. Παπανδρέου
  - Οι τρεις «κλίμακες» (Αγίου Νικολάου, Γεροκωστοπούλου, Τριών Ναυάρχων)
18. Κινηματογραφικές αίθουσες
  - Ιντεάλ
  - Αίθουσα πολυκλαδικού

19.Πινακοθήκες

- Παλαιό νοσοκομείο
- Δημοτική Πινακοθήκη

20.Συνεδριακό κέντρο Πανεπιστημίου Πατρών

21.Αίθουσες εικαστικών

- Σφαγεία
- Αγγλικανική εκκλησία
- Πινακοθήκη μεγάρου Εθνικής Τράπεζας
- Ισόγειο Δημαρχείου

22.Διαχείριση και παραγωγή φορέα πολιτιστικής πρωτεύουσας

- Κτίριο ΚΤΕΛ

23.Κέντρο επικοινωνίας και πληροφοριών

- Κτίριο συλλόγου «Ερμής»
- Μέγαρο λόγου και τέχνης
- Ειδικά διαμορφωμένα infokiosks

24.Γήπεδα και αθλητικές εγκαταστάσεις

25.Ειδικά μουσεία

- Μουσείο Καραγκιόζη στα παλιά λουτρά
- Μουσείο καρναβαλιού στο Πετρωτό

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Εντός του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Πάτρας θα γίνουν συνολικά 300 εκδηλώσεις και άλλες 30 εκδηλώσεις θα προγραμματιστούν σε γειτονικές της πόλης περιοχές. Οι αναμενόμενες εισοδοί θεατών προσεγγιστικά φτάνουν τις 590.000.

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις θα φιλοξενηθούν σε 25 συνολικά ομάδες χώρων. Ακόμα θα προγραμματιστούν θεματικές υποκατηγορίες εκδηλώσεων και δράσεων που φτάνουν τις 147, χωρισμένες σε 15 πολιτισμικές ενότητες.

Το κόστος του πολιτιστικού προγράμματος και της διοικητικής του υποστήριξης προϋπολογίζεται στα 25 εκατομμύρια ευρώ. Αντίστοιχα το κόστος των πολιτιστικών υποδομών υπολογίζεται να φτάσει τα 99 εκατομμύρια ευρώ. Ο χρόνος πραγματοποίησης του Πολιτιστικού Προγράμματος ορίζεται από τον Φεβρουάριο του 2002 έως τον Φεβρουάριο του 2007.

4. ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ 2004

4.1 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

Οι Ολυμπιακοί αγώνες μπορούν να θεωρηθούν ως ένα τουριστικό αθλητικό γεγονός (sport – event tourism) το πιο σημαντικό αυτής της κατηγορίας. Η ανάληψη της οργάνωσης τέτοιων γεγονότων, πολλές φορές γίνεται με αντικειμενικό σκοπό την τουριστική ανάπτυξη μιας χώρας ή περιοχής. Γενικά τα οφέλη από την οργάνωση τέτοιων εκδηλώσεων είναι:

1. Η προσέλκυση τουριστών υψηλού εισοδήματος και η δημιουργία μιας μόνιμης τουριστικής πελατείας.
2. Η δημιουργία μιας ευνοϊκής τουριστικής εικόνας για τη χώρα προορισμού.

3. Η δημιουργία και ο εκσυγχρονισμός των τουριστικών υποδομών.
4. Η χρησιμοποίηση των διεθνών μέσων επικοινωνίας για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα για τη μετάδοση διαφόρων μηνυμάτων.
5. Η δημιουργία εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στους οργανωτικούς, χρηματοοικονομικούς και διοικητικούς τομείς, με ιδιαίτερη έμφαση στην τέλεση ειδικών γεγονότων (events).

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες μπορούν, αν αξιοποιηθούν κατάλληλα, να έχουν σημαντική διαρκή επίπτωση στην τουριστική οικονομία μιας χώρας. Το σύνολο των επιδράσεων μπορεί να ταξινομηθεί σε τρεις κατηγορίες ανάλυσης των επιπτώσεων:

1. Η Ολυμπιακή Αγορά
2. Η Εσωτερική Τουριστική Αγορά
3. Η Διεθνής Τουριστική Αγορά

4.1.1 Η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΓΟΡΑ

Η Ολυμπιακή Αγορά περιλαμβάνει ένα πλέγμα οικονομικών δραστηριοτήτων που είναι το αποτέλεσμα της οργάνωσης αυτού του ειδικού τουριστικού αθλητικού γεγονότος. Απαιτείται αρκετός χρόνος, αλλά και σημαντικοί χρηματικοί πόροι για δραστηριότητες που άμεσα σχετίζονται με το γεγονός, όπως:

1. μάρκετινγκ, κύρια όμως προβολής και δημοσίων σχέσεων,
2. χρηματοδοτήσεις και χορηγίες,
3. εισπήρια και άλλες υπηρεσίες για τους θεατές,
4. μεταφορά και καταλύματα για θεατές, αθλητές και επισήμους,

5. ασφάλεια και υπηρεσίες έκτακτων αναγκών και
6. προετοιμασία των αθλητικών και άλλων εγκαταστάσεων.

Για κάθε Ολυμπιάδα, για την εκτέλεση των παραπάνω δραστηριοτήτων, συστήνεται ειδικός οργανισμός που δημιουργεί χιλιάδες θέσεις εργασίας και μεγάλη οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή.

4.1.2 Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Η επίδραση στην εσωτερική τουριστική αγορά είναι σημαντική για μεγάλες χώρες, όπως οι ΗΠΑ ή ακόμη και η Αυστραλία. Για την περίπτωση της Αθήνας, η επίπτωση αυτή δεν εκτιμάται ότι θα είναι πολύ σημαντική, τουλάχιστον όσον αφορά στην τουριστική επίπτωση. Η Ελλάδα είναι, γεωγραφικά και πληθυσμιακά, η μικρότερη χώρα που έχει αναλάβει την τέλεση ενός τέτοιου μεγάλου αθλητικού γεγονότος. Από αυτήν την άποψη, η Ελλάδα μπορεί να θεωρηθεί ως μια «πόλη» που αναλαμβάνει την τέλεση των αγώνων.

4.1.3 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Η επίδραση των αγώνων στη Διεθνή Τουριστική Αγορά είναι διαχρονική και ξεκινά από την ανάληψη των αγώνων και διαρκεί μερικά χρόνια μετά από τους αγώνες. Στην περίπτωση της Αθήνας, η σχετική περίοδος καλύπτει το χρονικό διάστημα από 1998 έως 2011. Οι διεθνείς επισκέπτες μπορούν να ταξινομηθούν στις ακόλουθες τρεις κατηγορίες:

1. Επισκέπτες πριν τους αγώνες
2. Επισκέπτες – Θεατές των αγώνων
3. Επισκέπτες που προσελκύονται στη χώρα λόγω διεθνούς προβολής.

Στην πρώτη κατηγορία επισκεπτών ανήκουν εκείνοι που θα επισκεφτούν την Ελλάδα πριν τους αγώνες, όπως τα μέλη της Διεθνούς Ολυμπιακής Οικογένειας, άνθρωποι των ΜΜΕ, χορηγοί, αθλητές, επίσημοι από άλλες χώρες και θεατές. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν οι ίδιοι οι επισκέπτες, μόνο που λαμβάνουν τη μέγιστη δυνατή κορύφωση λόγω της τέλεσης των αγώνων. Τέλος, στην τρίτη κατηγορία ανήκουν όλοι εκείνοι οι ξένοι τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα λόγω της προβολής – δημοσιότητας που έτυχε η χώρα από τους αγώνες. Η κατηγορία αυτή διαρκεί όλη την περίοδο, πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τους αγώνες.

Η εκτίμηση της επίδρασης που έχει ο διεθνής τουρισμός εξαρτάται από τον αριθμό των τουριστών, τη διάρκεια παραμονής τους (αριθμός διανυκτερεύσεων) και τη μέση ημερήσια δαπάνη των τουριστών. Εκτιμήσεις θα πρέπει να γίνουν και για τις τρεις κατηγορίες επισκεπτών που αναφέρθηκαν παραπάνω.

4.1.4 Πάτρα και Ολυμπιακοί Αγώνες 2004

Η Πάτρα ανήκει στις πόλεις που θα παρέχουν ξενοδοχειακά καταλύματα στους επισκέπτες κατά τη διάρκεια των αγώνων. Επειδή το κύριο μέρος των αγώνων θα δοθεί στην Αθήνα, οι αποστάσεις από ξενοδοχειακά καταλύματα προς τους χώρους

διεξαγωγής των αγώνων πρέπει να είναι μικρές. Δηλαδή από 5 – 90 λεπτά της ώρας.

Η Πάτρα λοιπόν, επειδή ακριβώς απέχει από την Αθήνα περισσότερο από 2 ώρες, δεν θα έχει μεγάλο αριθμό επισκεπτών κατά τη διάρκεια του κυρίου μέρους των αγώνων. Όμως θα γίνουν προκριματικοί αγώνες σε κάποια αθλήματα και η Πάτρα θα είναι μια από τις πόλεις στις οποίες θα γίνουν αυτοί οι προκριματικοί. Έτσι λοιπόν θα έχει σίγουρα μεγάλο αριθμό επισκεπτών, με τη μόνη διαφορά ότι αυτοί δεν θα ανήκουν στον κύριο όγκο των επισκεπτών των Ολυμπιακών Αγώνων.

Το γεγονός ότι η αφή της Ολυμπιακής φλόγας γίνεται στην Αρχαία Ολυμπία, θα προσελκύσει σίγουρα πολλούς επισκέπτες που θα εγκατασταθούν στα ξενοδοχεία της Πάτρας και της γύρω περιοχής εφόσον η Αρχαία Ολυμπία απέχει από την Πάτρα περίπου 1- 1.30 ώρα. Και σίγουρα θα είναι πολλοί εκείνοι που θα θέλουν να έρθουν σε επαφή με το αρχαίο πνεύμα των Ολυμπιακών Αγώνων, να δουν την αφή της Ολυμπιακής φλόγας έν τη γενέσει της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Πάτρα είναι μια πόλη η οποία παρουσιάζει ορισμένα πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα όσον αφορά τον τουρισμό της γενικότερα.

Όσον αφορά στα πλεονεκτήματα, αυτά είναι τα εξής:

- Διαθέτει ένα σημαντικό λιμάνι.
- Περιβάλλεται από σημαντικούς χώρους αρχαιολογικού και ιστορικού ενδιαφέροντος (Ολυμπία), γενικότερου τουριστικού ενδιαφέροντος (χιονοδρομικό κέντρο στα Καλάβρυτα, παραλία Καλογριάς), νησιά (Κεφαλονιά, Ζάκυνθο), και εξωτερικό (Ιταλία), πράγμα που την καθιστά ιδανικό κέντρο εξόρμησης και εκδρομών.
- Βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από την Αθήνα.
- Βρίσκεται πολύ κοντά στο αεροδρόμιο του Αράξου.

Διαθέτει όμως και τα εξής μειονεκτήματα:

- Ανυπαρξία σημαντικών αρχαιολογικών χώρων και έλλειψη αξιόλογων μουσείων.
- Ο παραλιακός χώρος είναι πολύ υποβαθμισμένος από την άποψη των μολυσμένων νερών.

Αυτοί είναι δύο από τους πιο σημαντικούς λόγους για τους οποίους οι τουρίστες δεν προτιμούν την πόλη ως τόπο διακοπών και παρόλο που χιλιάδες τουρίστες διακινούνται μέσω του λιμανιού της, είναι πολύ λίγοι αυτοί που διανυκτερεύουν στην Πάτρα. Οι

περισσότεροι από αυτούς καταλύουν στα ξενοδοχεία της πόλης για 1 με 2 μέρες το πολύ.

Υπάρχουν δυστυχώς και άλλα μειονεκτήματα που ενισχύουν την προαναφερθείσα κατάσταση. Συγκεκριμένα:

- Λίγες κλίνες, παλαιά ξενοδοχεία.
- Έλλειψη πολυτελών ξενοδοχείων.
- Τα λίγα αξιοθέατα που υπάρχουν είναι αναξιοποίητα και εγκαταλελειμμένα.
- Ανεπαρκής διαφήμιση, πολύ μικρή παρουσία στις τουριστικές εκθέσεις.
- Δεν υπάρχουν εκτός από τον Ε.Ο.Τ. φορείς προώθησης του τουρισμού.
- Οι κρατικές επιχορηγήσεις είναι πολύ λίγες και μικρές.
- Δεν υπάρχει καθαριότητα.
- Μπορεί να είναι κοντά στο αεροδρόμιο του Αράξου, αλλά αυτό είναι μικρό και στρατιωτικό και από τα λίγα charter που δέχεται η συντριπτική πλειοψηφία πηγαίνει στα ξενοδοχεία της γύρω περιοχής.
- Δεν υπάρχουν καλοί δρόμοι και πάρκινγκ.
- Υπάρχει έλλειψη τουριστικής συνείδησης.

2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Για να αποκτήσει η Πάτρα περισσότερο τουρισμό, θα πρέπει να γίνουν κάποιες ενέργειες από το μέρος της, με την έννοια ότι πρέπει να συμβάλουν όλοι σ' αυτό, από τις δημοτικές αρχές μέχρι τους πολίτες. Συγκεκριμένα:

✓ Βελτίωση του αεροδρομίου του Αράξου

Θα είναι ένα πολύ σημαντικό έργο για την ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή. Δεν δικαιολογείται να μην έχει αεροδρόμιο η τρίτη πόλη της Ελλάδας και να έχουν άλλες μικρότερες, όπως τα Ιωάννινα.

✓ Η αναβάθμιση και ορθολογική εκμετάλλευση του χώρου της Έξω Αγυιάς που θα μπορούσε να προσφέρει σημαντικά πράγματα στην τουριστική υποδομή και επομένως στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, με δημιουργία αθλητικού, πολιτιστικού κέντρου.

✓ Οι λόφοι του δασυλλίου και του Κάστρου μαζί με τον οικισμό της παλιάς Πάτρας στους πρόποδες του και το Ρωμαϊκό Ωδείο, αποτελούν μια ενότητα χώρων μνημείων και οικισμών με μεγάλη αξία για την Πάτρα, άξια λιγότερης εγκατάλειψης.

✓ Η παλιά Πάτρα χρειάζεται να κηρυχθεί διατηρητέα στο σύνολό της και να αναπαλαιωθεί, έτσι ώστε να προσφέρει περισσότερα τόσο τουριστικά όσο και πολιτιστικά.

✓ Πρέπει να δοθεί βάση και σε άλλες μορφές τουρισμού. Θα μπορούσαν να γίνονται στην Πάτρα συνεχείς εκθέσεις, εφόσον η Πάτρα είναι το κέντρο της Νοτιοδυτικής Ελλάδας.

Η Πάτρα έχει τις δυνατότητες να αξιοποιήσει όλες τις παραπάνω προτάσεις και να φτάσει στο επιθυμητό αποτέλεσμα, δηλαδή στην αύξηση του τουρισμού της.

Για να γίνουν όλα αυτά τα έργα πραγματικότητα χρειάζεται μεγάλη προσοχή και σωστή μελέτη, έτσι ώστε να μπορέσουν όλα να γίνουν σωστά και όχι βιαστικά.

Ο πολιτισμός της Πάτρας, η ιστορία της, η θέση της, το κλίμα της , όλα συναινούν στο να γίνει η Πάτρα μία καλύτερη τουριστική πόλη, να αποκτήσει ποιοτικό τουρισμό, φτάνει να υπάρξει θέληση για δημιουργία, εφόσον αυτό θα είναι για το καλό όλων μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Τουριστικός Οδηγός Αχαΐας, Έκδοσις Νομαρχίας Αχαΐας 1972
2. Πάτρα – Οδηγός Πληροφόρησης, Λάμπρος Σ. Βρεττός, Αχαϊκές Εκδόσεις 1998
3. Στέφανος Ν. Θωμόπουλος: Ιστορία της πόλεως των Πατρών. Από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι του 1821, Τόμος πρώτος, Αχαϊκές Εκδόσεις, Πάτρα 1998
4. Το Καρναβάλι της Πάτρας, Νίκος Ε. Πολίτης, Αχαϊκές Εκδόσεις, Πάτρα 1987
5. Το Κάστρο της Πάτρας: Ιστορία – Λαογραφία – Προτάσεις Αξιοποίησης, Λάμπρος Σ. Βρεττός, Αχαϊκές Εκδόσεις, Πάτρα 1993
6. Περιήγηση στο Νομό Αχαΐας, Περικλής Τρακαδάς, Φιλόλογος, Αχαϊκές Εκδόσεις
7. Βήματα στην Αχαϊκή Γη: Ιστορική – Λαογραφική επισκόπηση της Αχαΐας, Περικλής Τρακαδάς, Αχαϊκές Εκδόσεις 1997
8. Νομός Αχαΐας, Λάμ. Βρεττού – Παν. Καρύμπαλη, Δασκάλων, Πάτρα 1982
9. Τα Ιερά μας Προσκυνήματα: Ιεραί Μοναί, Άγια Λείψανα, Θαυματουργοί Εικόνες, Ανδρέου Χρ. Κόκκοτα, Εκπαιδευτικού, Πάτρα 1974
10. Ιστορικόν Λεξικόν των Πατρών, Κώστα Ν. Τριανταφύλλου, Τρίτη Έκδοσις, Πάτρα 1995
11. 1828 – 1945 «Η Πάτρα και το Λιμάνι της», Κώστας Α. Κοκκοβίκας, Έκδοσις Λιμενικού Ταμείου Πατρών
12. 2001 – 2002 Τουριστικός Οδηγός Νομού Αχαΐας

13. PATRAS-TOURIST INFO

14. Η εφημερίδα ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

15. INTERNET

16. ΕΟΤ – κ. Αγγελικόπουλος

Το φωτογραφικό υλικό προέρχεται από:

- 1. ΣΤ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Πατρών**
- 2. 2η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων**
- 3. ΣΤ' Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων**
- 4. GREECE: PATRAS through the ages, Municipality of Patras 1999**